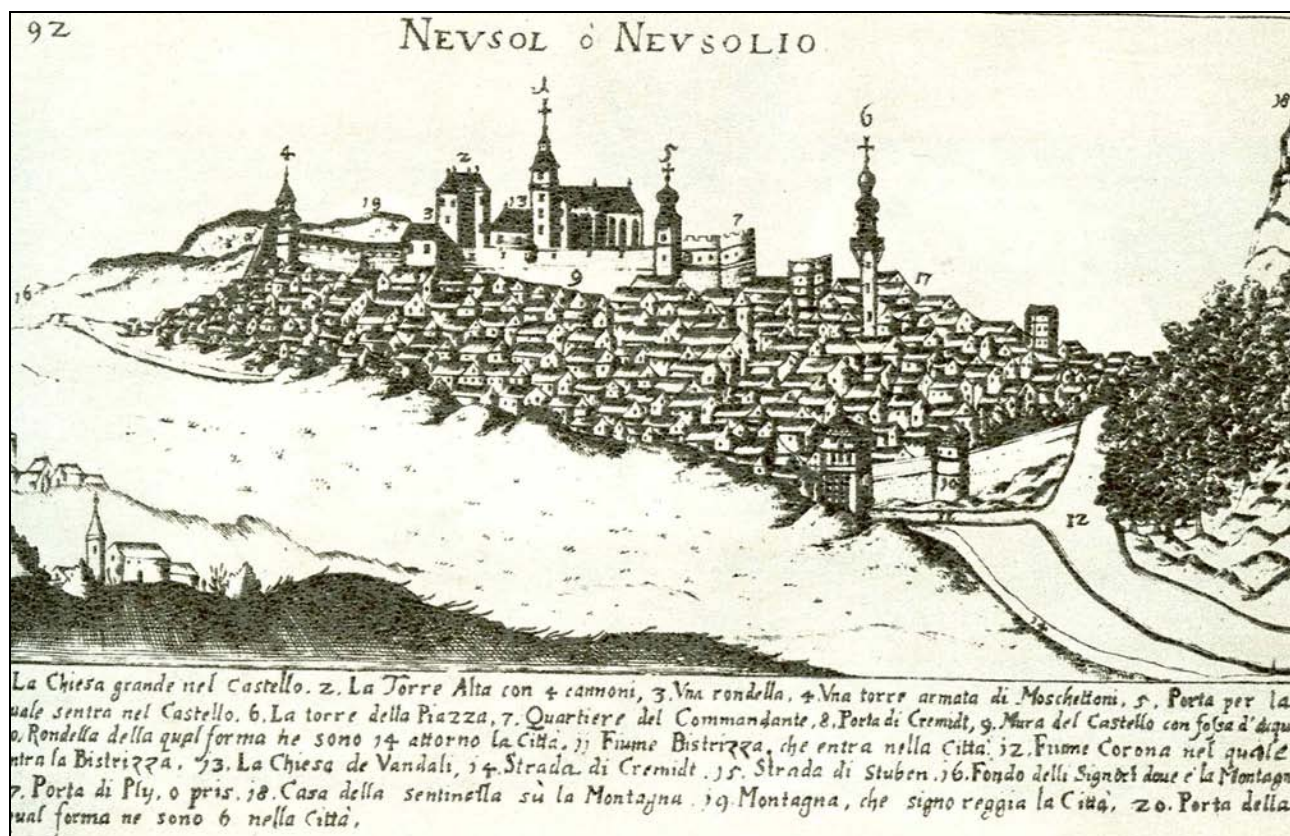

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD BANSKÁ BYSTRICA
LAZOVNÁ 8

**Zásady ochrany pamiatkového územia
PAMIATKOVÁ REZERVÁCIA
BANSKÁ BYSTRICA**

**AKTUALIZÁCIA
HISTORICKÉ MAPY, VEDUTY, HISTORICKÁ
FOTODOKUMENTÁCIA**

Riaditeľ:
Spracoval:

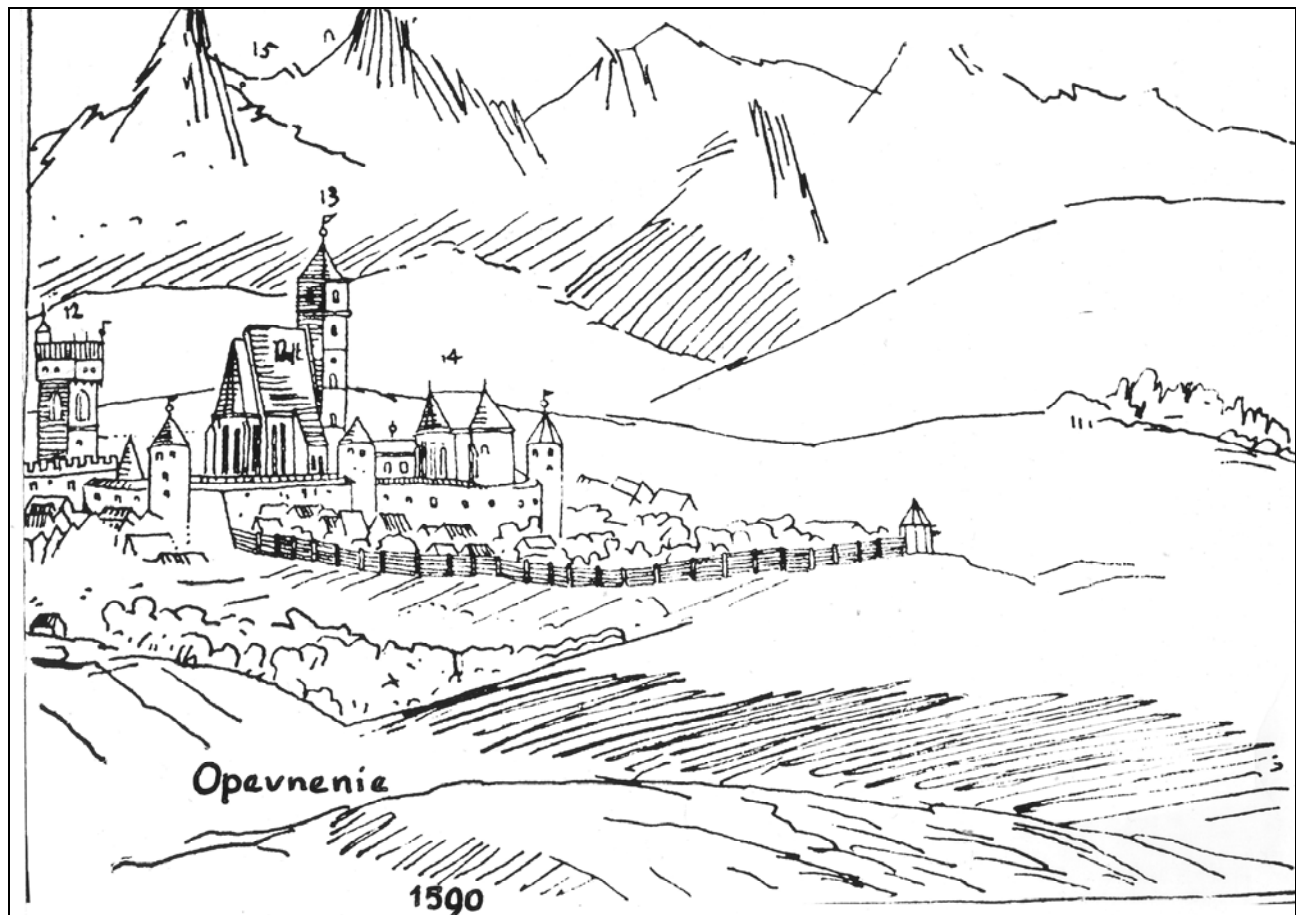
Ing. arch. Zuzana Klasová
Mgr. Ľubica Fillová

Veduty mesta

1.

Najstaršia zachovaná veduta Banskej Bystrice z roku 1676 od Giorgia Piorata. Zobrazuje Banskú Bystricu v pohľade od západu, v popredí s Dolnou bránou, v pozadí dominantným mestským hradom.

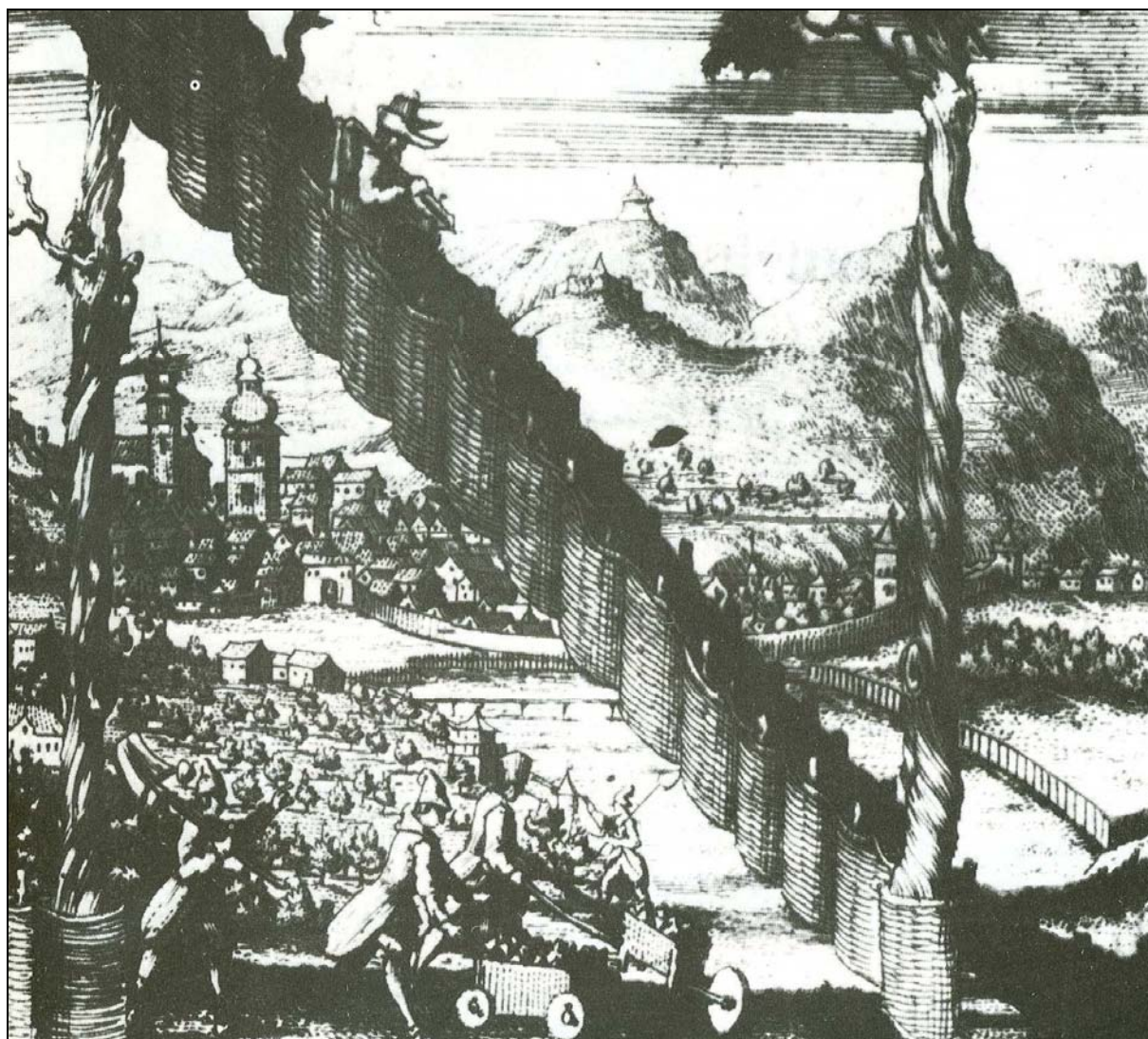

2.

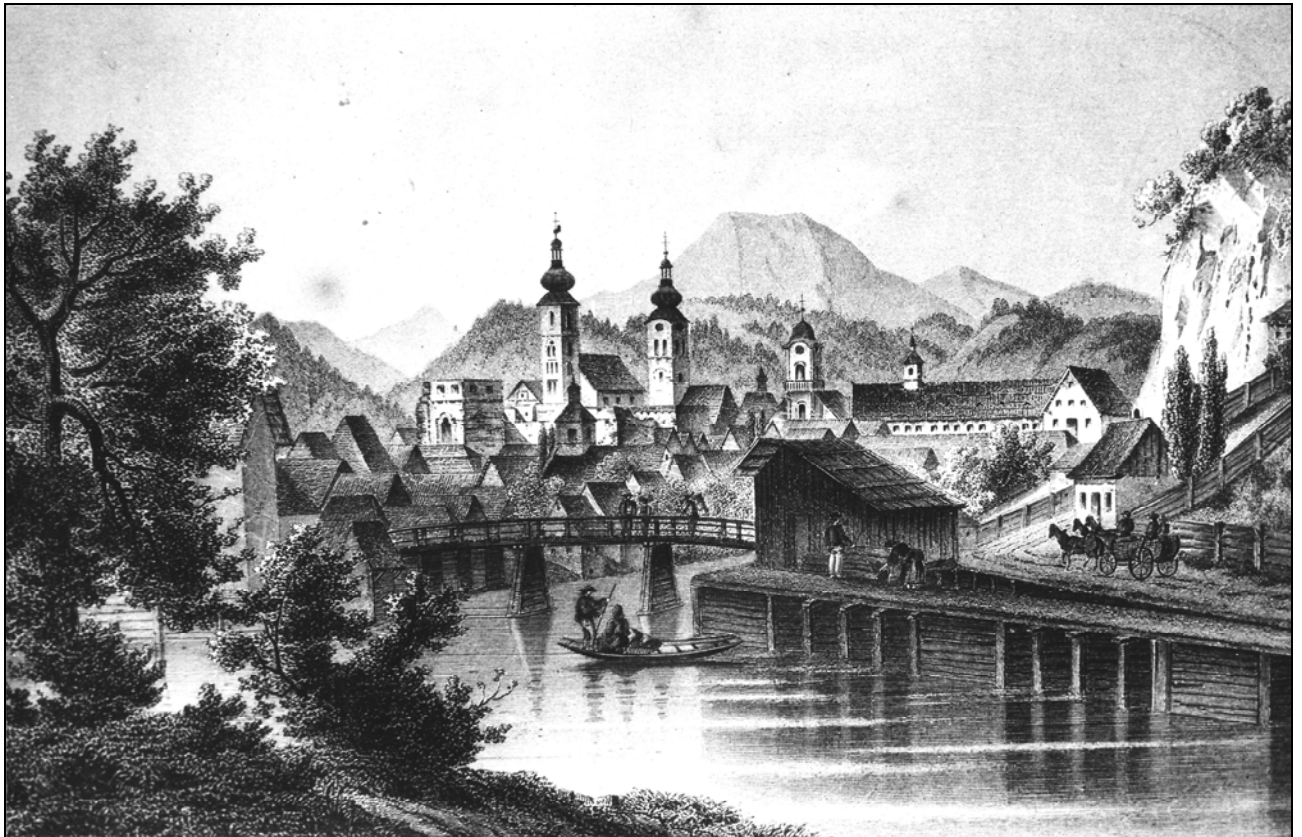
Perokresba Banskej Bystrice so severnou časťou mesta s hradným areálom. Autor Ján Willenberger, okolo roku 1590.

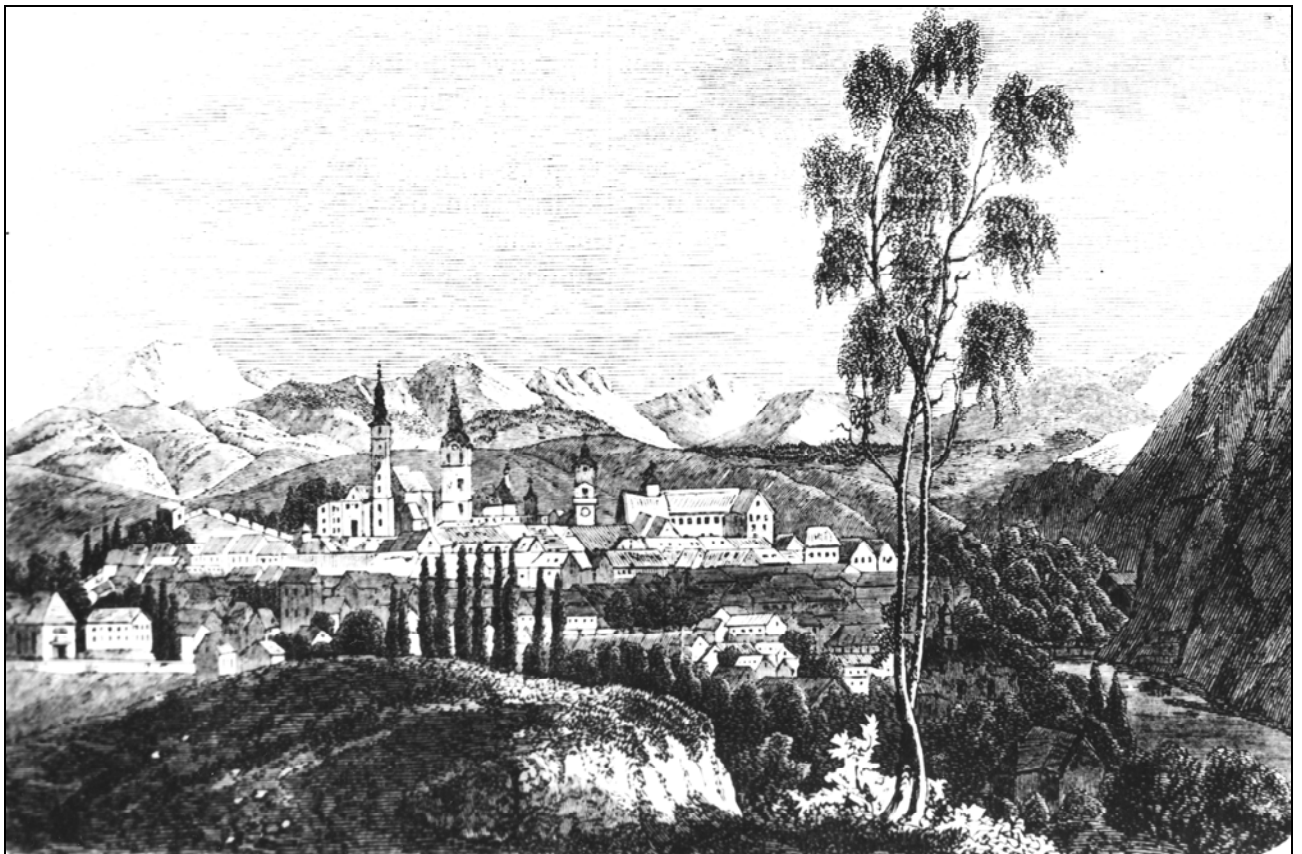
3. Veduta na mape Zvolenskej stolice z roku 1736 od Samuela Mikovínyiho. Zobrazuje mesto zo severozápadu, vľavo s hradným areálom, v strede v pozadí Kalvária, vpravo vartovka.

4. Veduta ako súčasť iniciály Banská Bystrica (Neusohl). Zobrazuje mesto zo severozápadu, v pozadí Kalvária, vpravo vartovka.

8. Veduta mesta, pohľad z juhozápadu. Litografia, 19. storočie. V strede veža farského kostola Nanebovzatia Panny Márie a veža vstupného komplexu do mestského hradu, vľavo od nich Lazovná brána, vpravo dole tzv. Dolné hrable

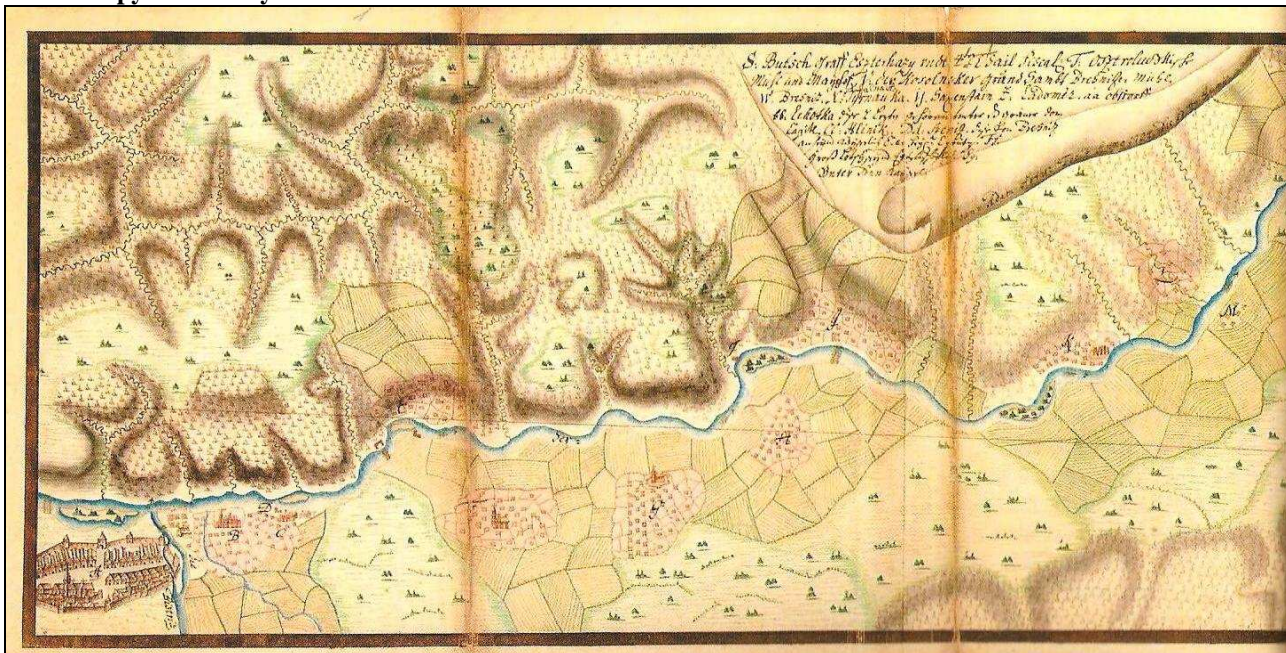
9. Veduta mesta, pohľad zo západu. Litografia, koniec 19. storočia. V strede veža farského kostola Nanebovzatia Panny Márie a veža vstupného komplexu do mestského hradu, vpravo hodinová veža.

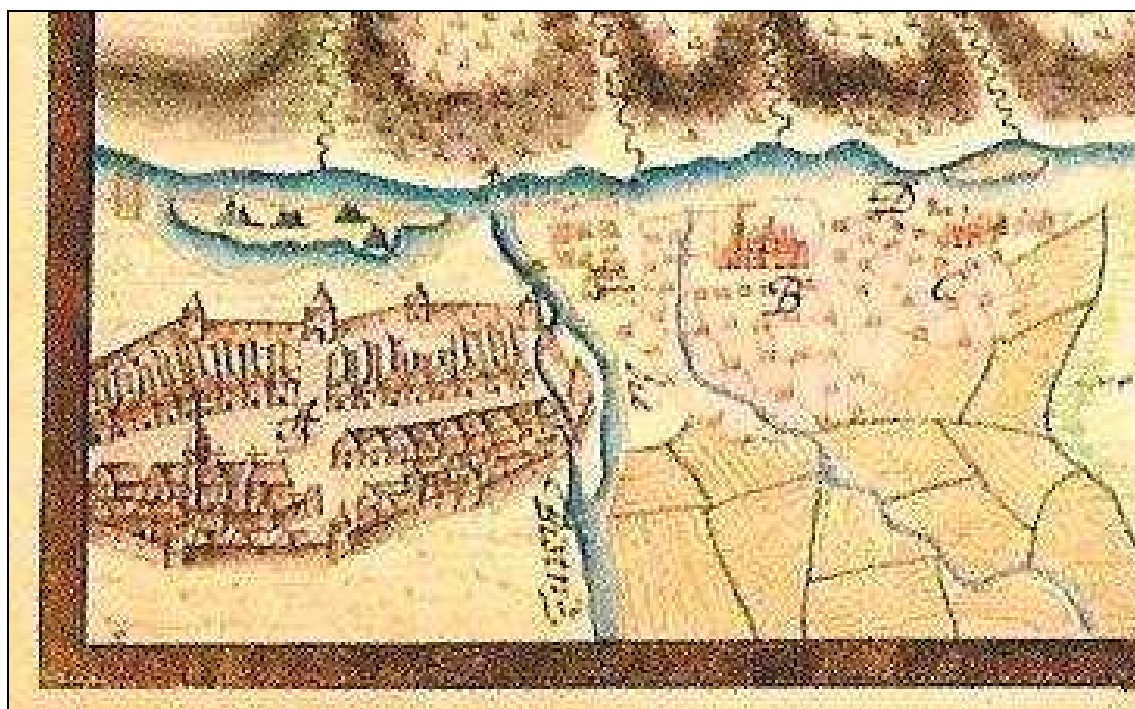
10.

Veduta mesta, pohľad z juhu z ľavého brehu Hrona. Litografia, koniec 19. storočia. Dole južný úsek mestských hradieb, vpravo s Kammerhofskou bránou.

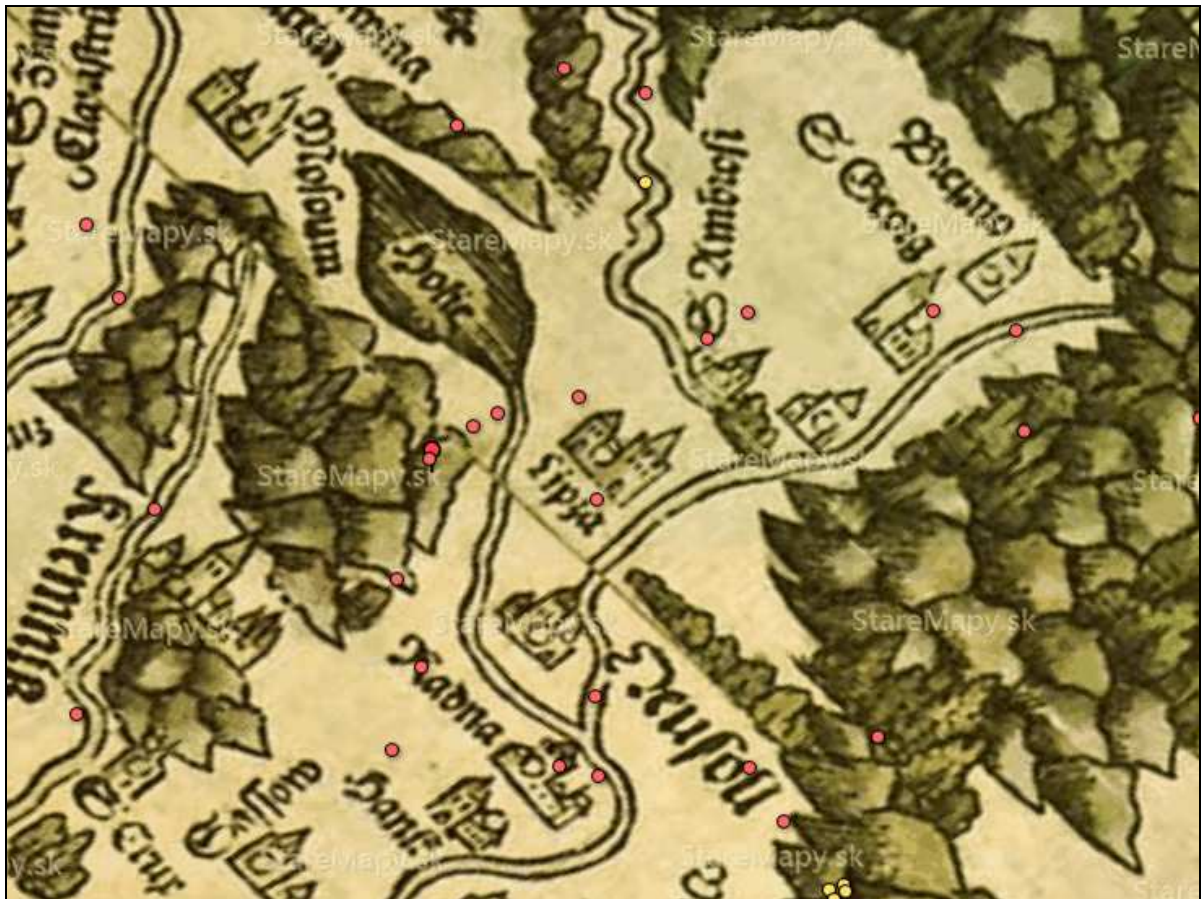
Historické mapy Banská Bystrica a okolie

11. Ľavá strana mapy rieky Hron medzi Banskou Bystricou a Bzenicou od Johana Adama Artnera, rok 1734. Štátny ústredný banký archív v Banskej Štiavnici. Reprodukcia z časopisu Pamiatky a múzeá, rok 2006, č. 1, s. 21.

12. Detaily mapy, hore s popisom označených lokalít, vľavo dole zobrazenie Banskej Bystrice, vpravo B. Radvaň, C. Kráľová.

13. Banská Bystrica na mape Tabula Hungariae od Lazara Rozetiho, ostrihomskeho arcibiskupa, rok 1513, vydaná po jeho smrti v roku 1528. Kresba je pootočená o 45°, zachytáva 260 slovenských miest a hradov. Zdroj: <http://www.staremapy.sk/?term=BB%7CBansk%C3%A1+Bystrica>

14. Banská Bystrica a okolie na mape Zvolenskej stolice, rok 1736.
Zdroj: http://mek.oszk.hu/06400/06422/html/top_megye/megye9b_sl.html

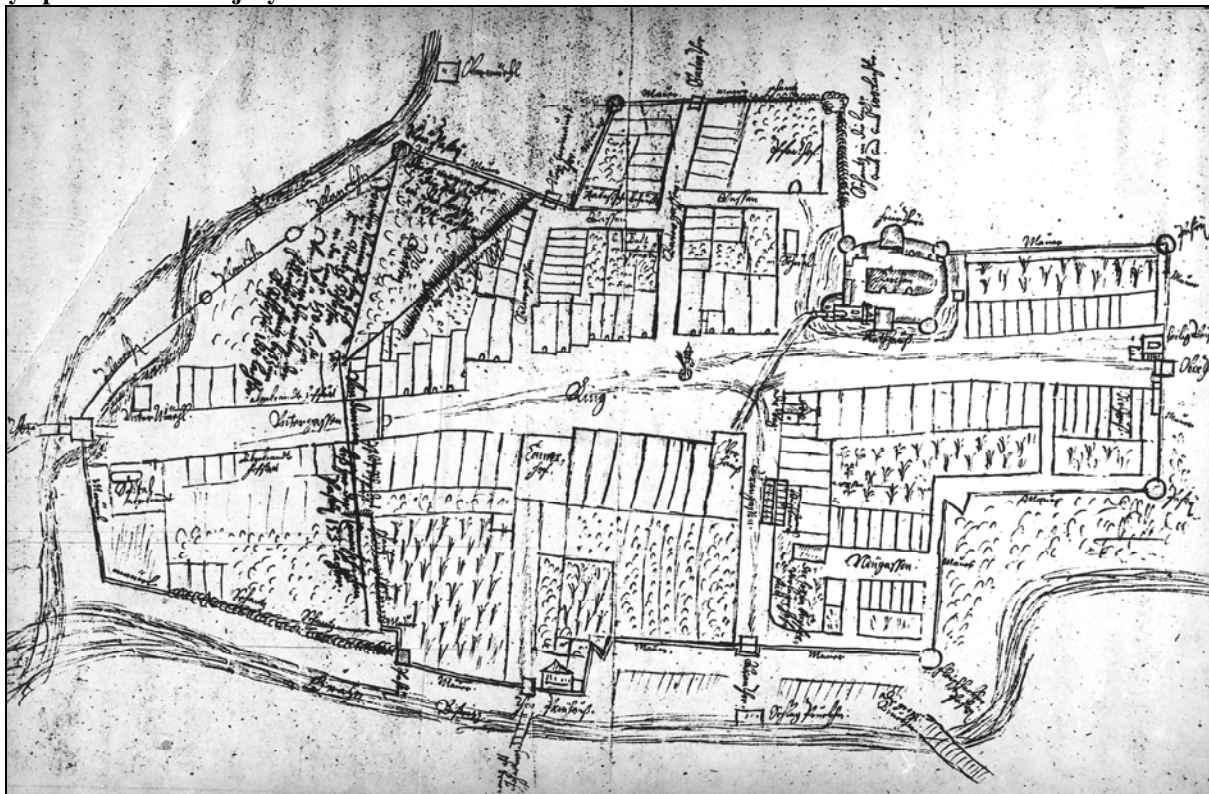

15. Banská Bystrica a okolie na mape Samuela Mikovínyho, rok 1739.
 Zdroj: http://mek.niif.hu/06400/06422/html/top_megye/megye16

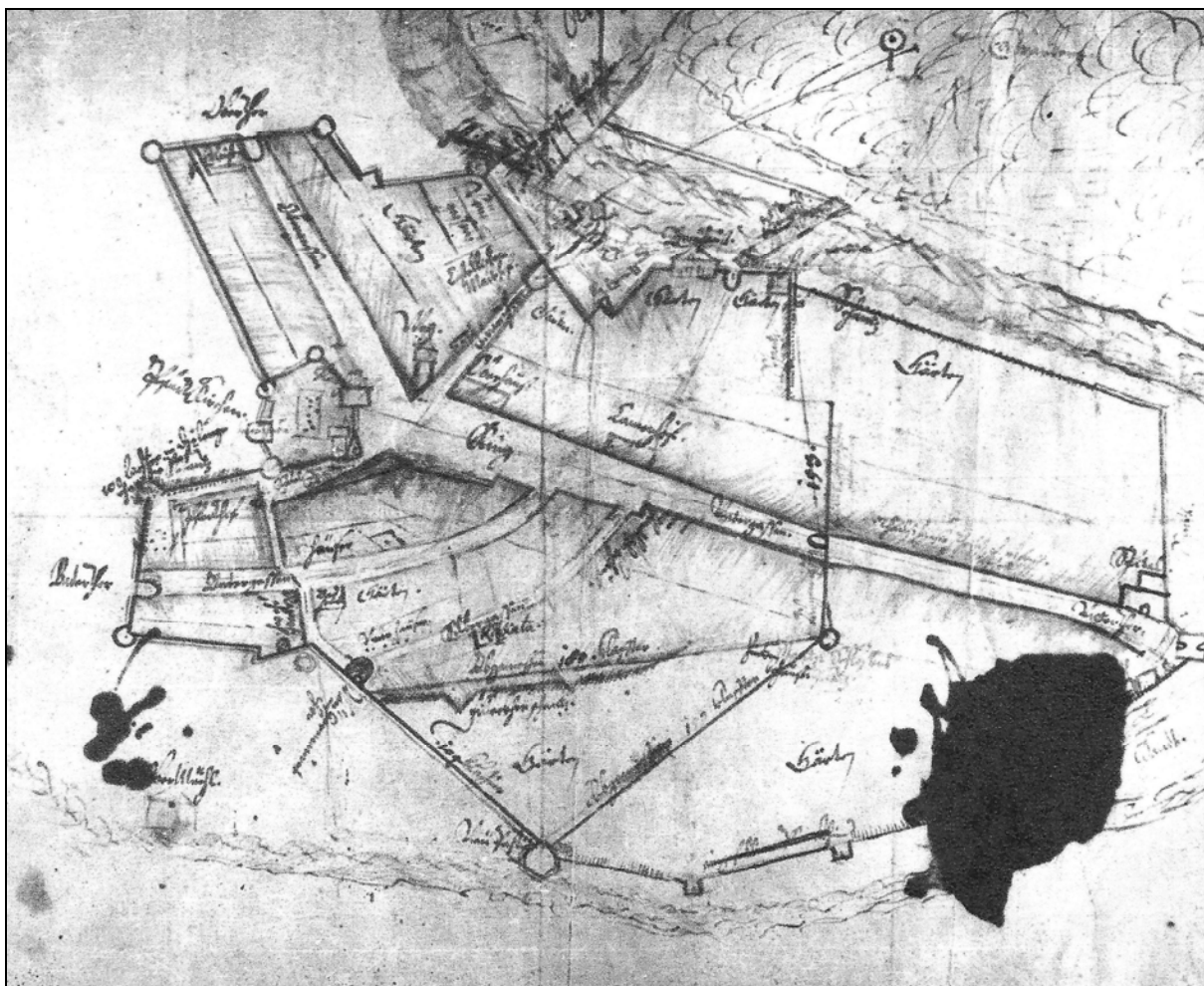

16. Mapa Banskej Bystrice a okolia, rok 1938. Zdroj <http://www.staremapy.sk/?term=BB%Špania+Dolina>

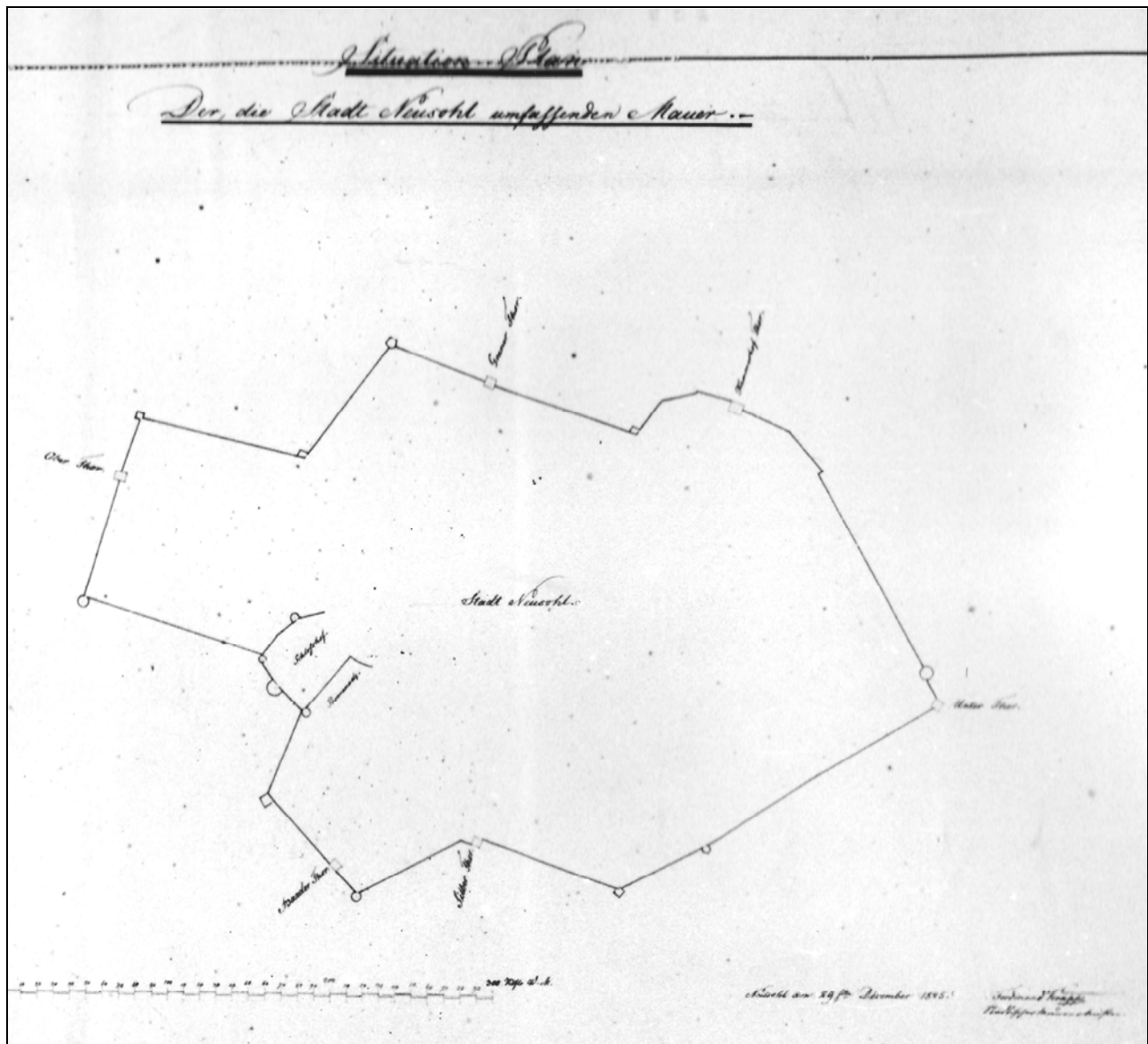
Plány opevnenia Banskej Bystrice

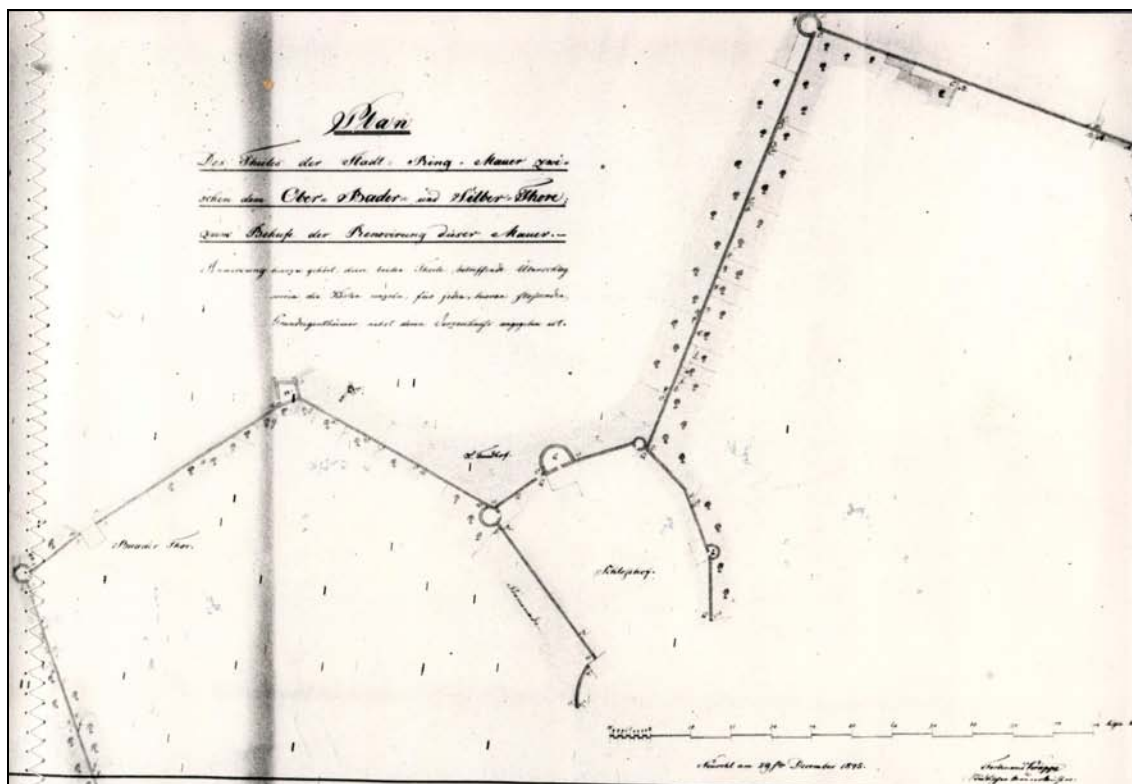
17. Plán opevnenia mesta z obdobia po roku 1605. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica.

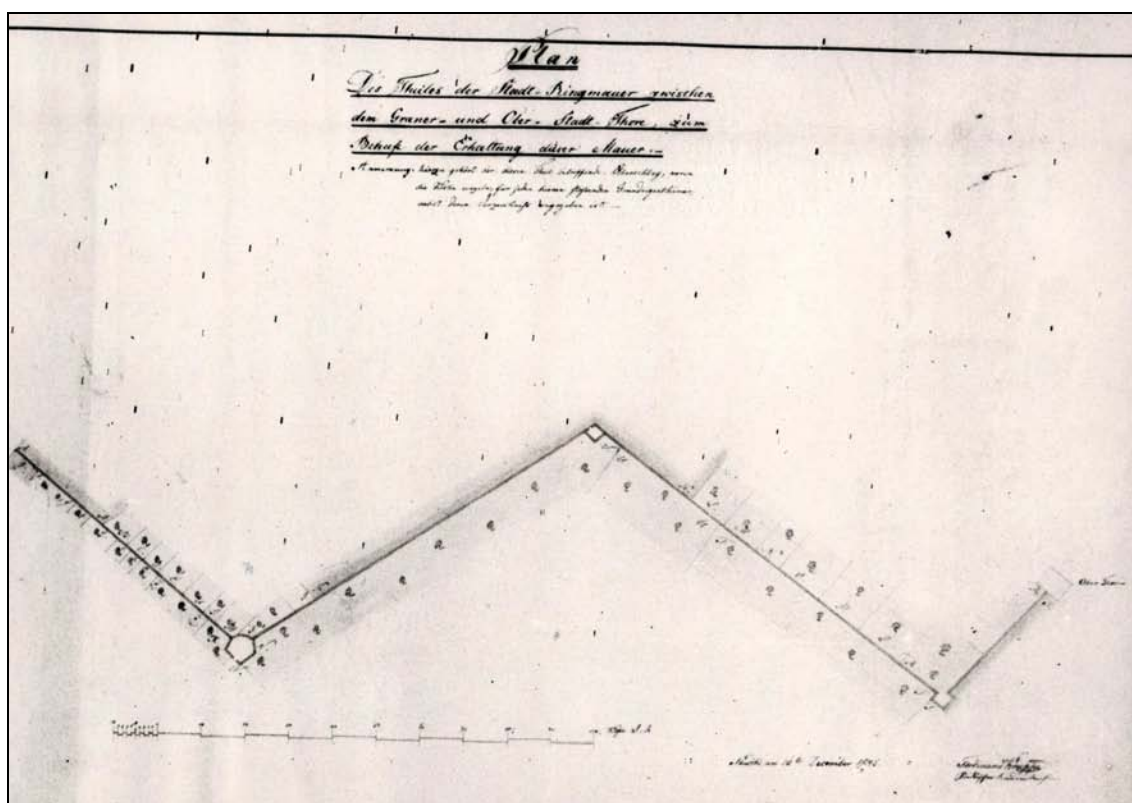
18. Plán opevnenia mesta z obdobia po roku 1605. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica.

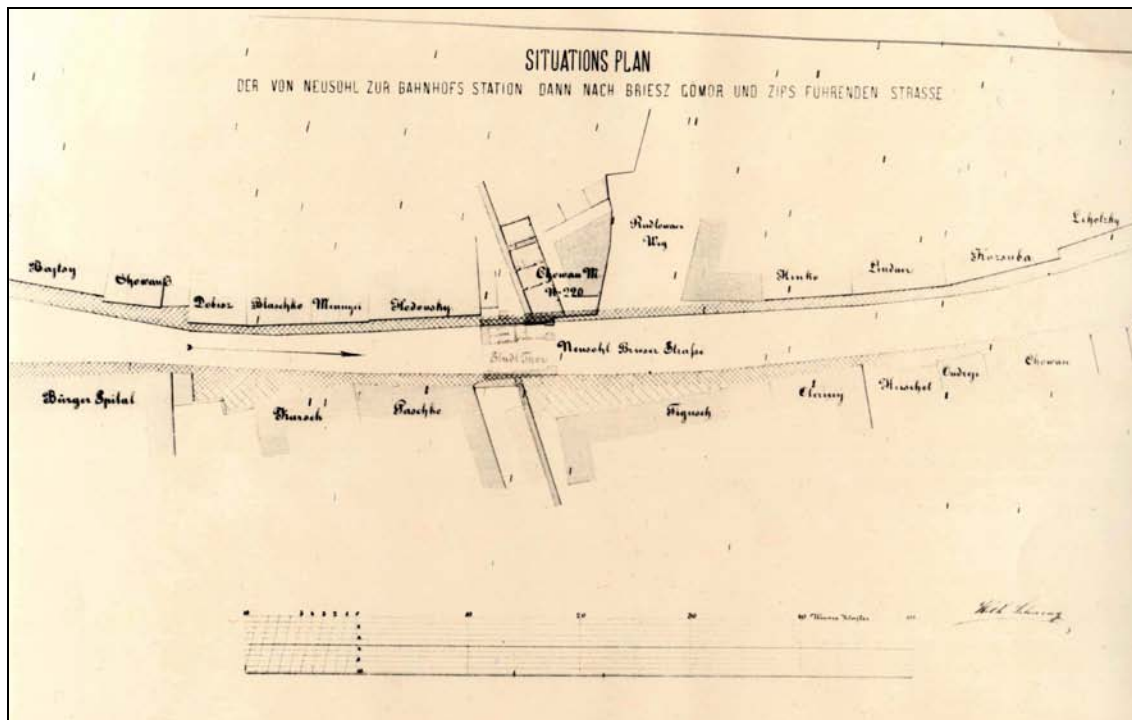
19. Situačný plán mestského opevnenia. Ferdinand Krappe, 29. december 1845. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica.

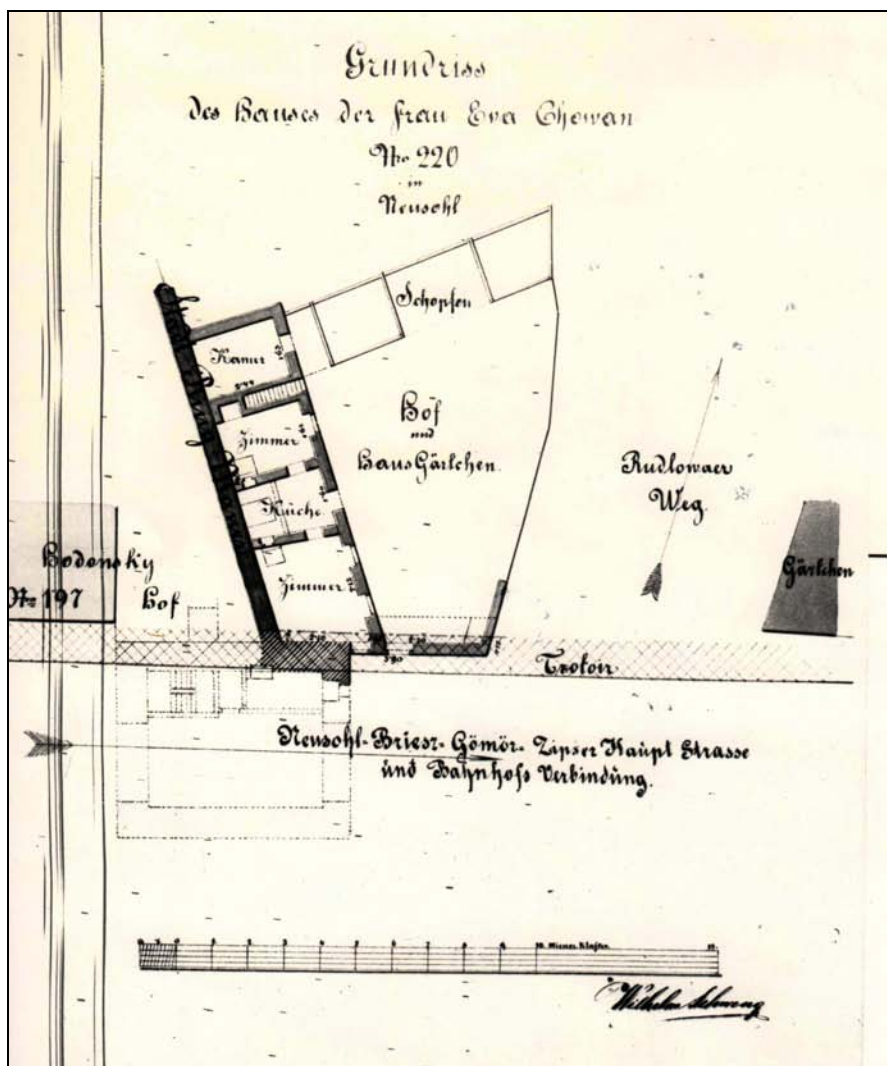
20. Situačný plán časti mestských hradieb medzi Hornou, Kúpeľnou a Striebornou bránou. Ferdinand Krappe, 29. december 1845. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. K plánu bol vyhotovený rozpočet, v ktorom sa uvádzali jednotlivo náklady pre každého dotknutého vlastníka pozemku.

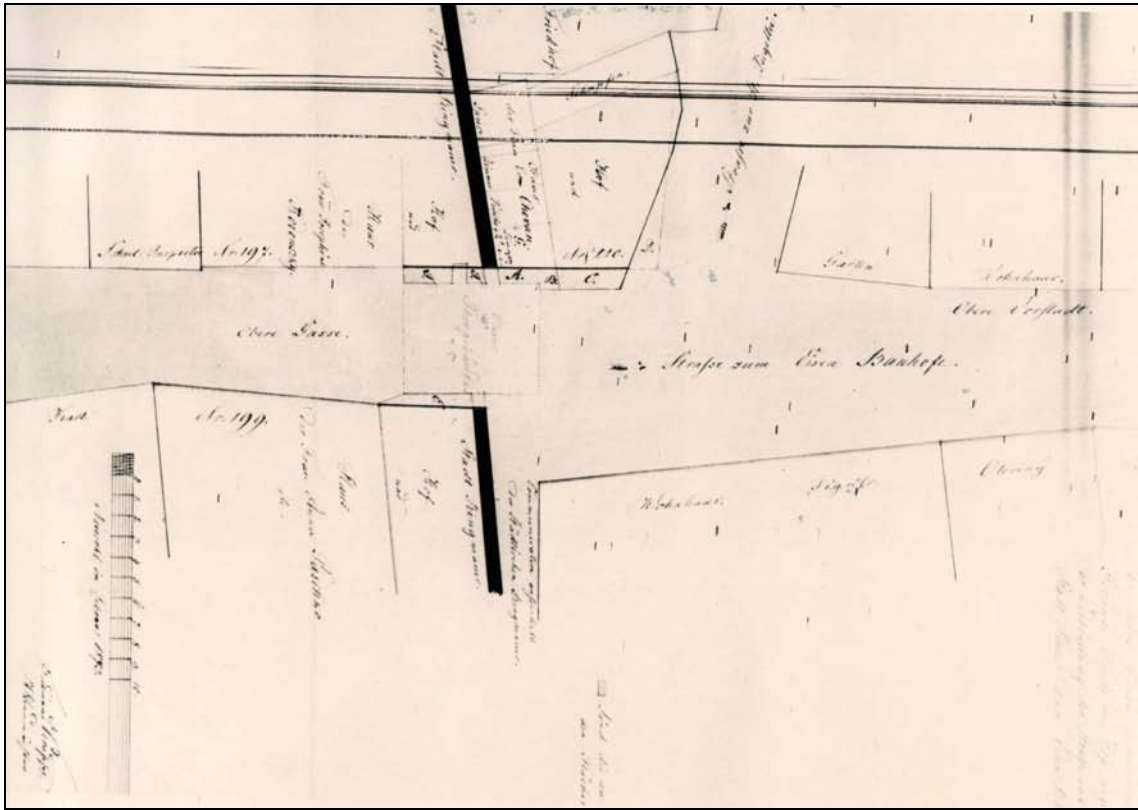
21. Situačný plán časti mestských hradieb medzi Hronskou a Hornou bránou. Ferdinand Krappe, 29. december 1845. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. K plánu bol vyhotovený rozpočet, v ktorom sa uvádzali jednotlivo náklady pre každého dotknutého vlastníka pozemku.

22. Situačný plán cesty z Banskej Bystrice na železničnú stanicu. Wilhelm Schweng, bez datovania. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica.

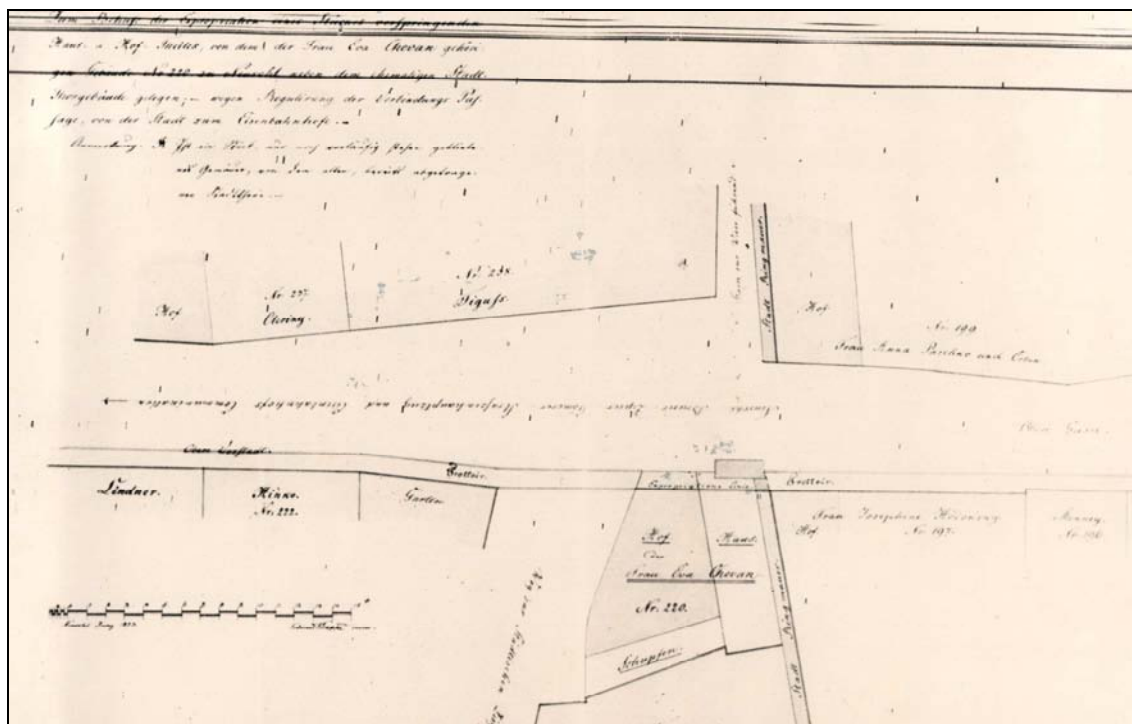
23. Plán adaptácie záveru Hornej ulice pri Hornej bráne. Wilhelm Schweng, bez datovania. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. Plán ohľadne vyvlastnenie domu Evy Chovanovej č. 220 pre úpravu prechodu z mesta na železničnú stanicu.

24. Situačný plán záveru Hornej ulice pri Hornej bráne. Ferdinand Krappe, rok 1873. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica.

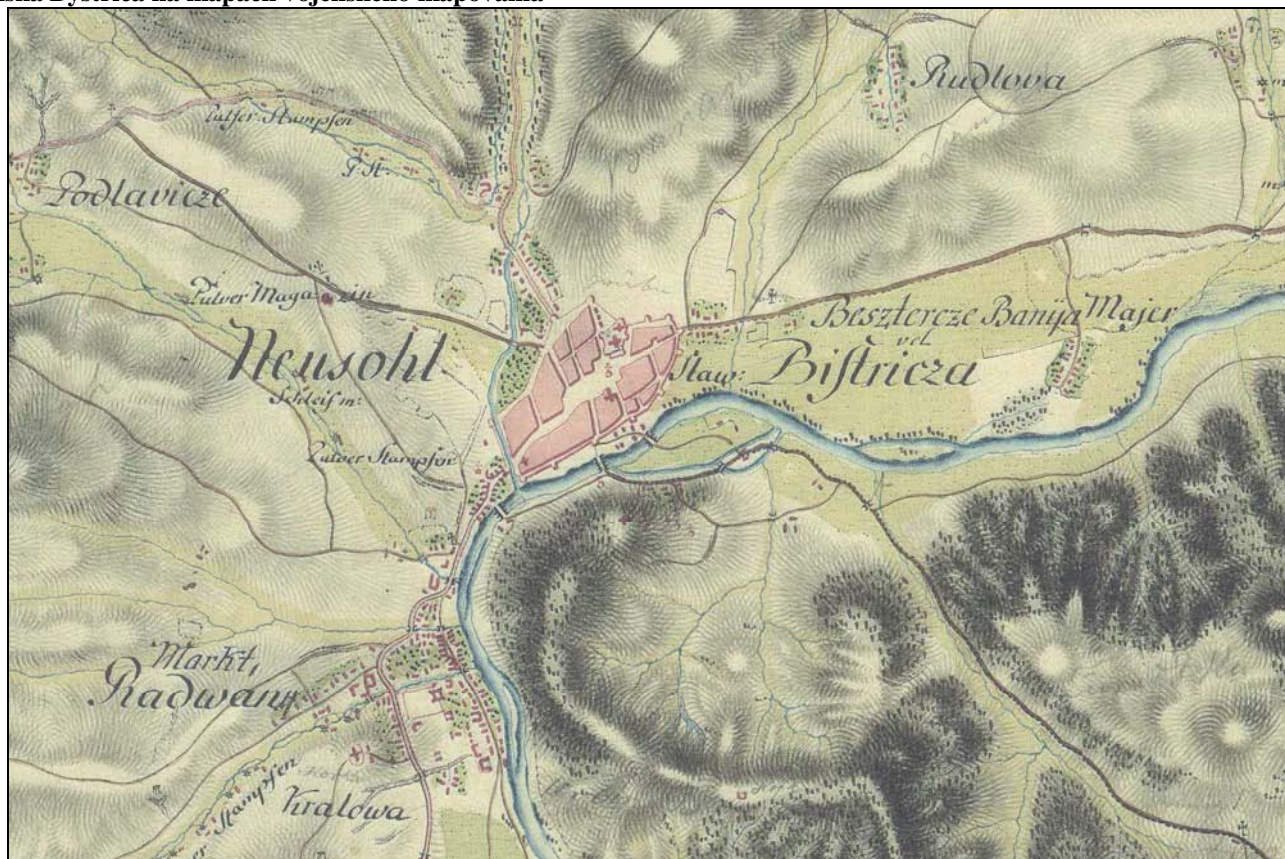
25. Situačný plán cesty z Banskej Bystrice na železničnú stanicu. Ferdinand Krappe, rok 1873. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica.

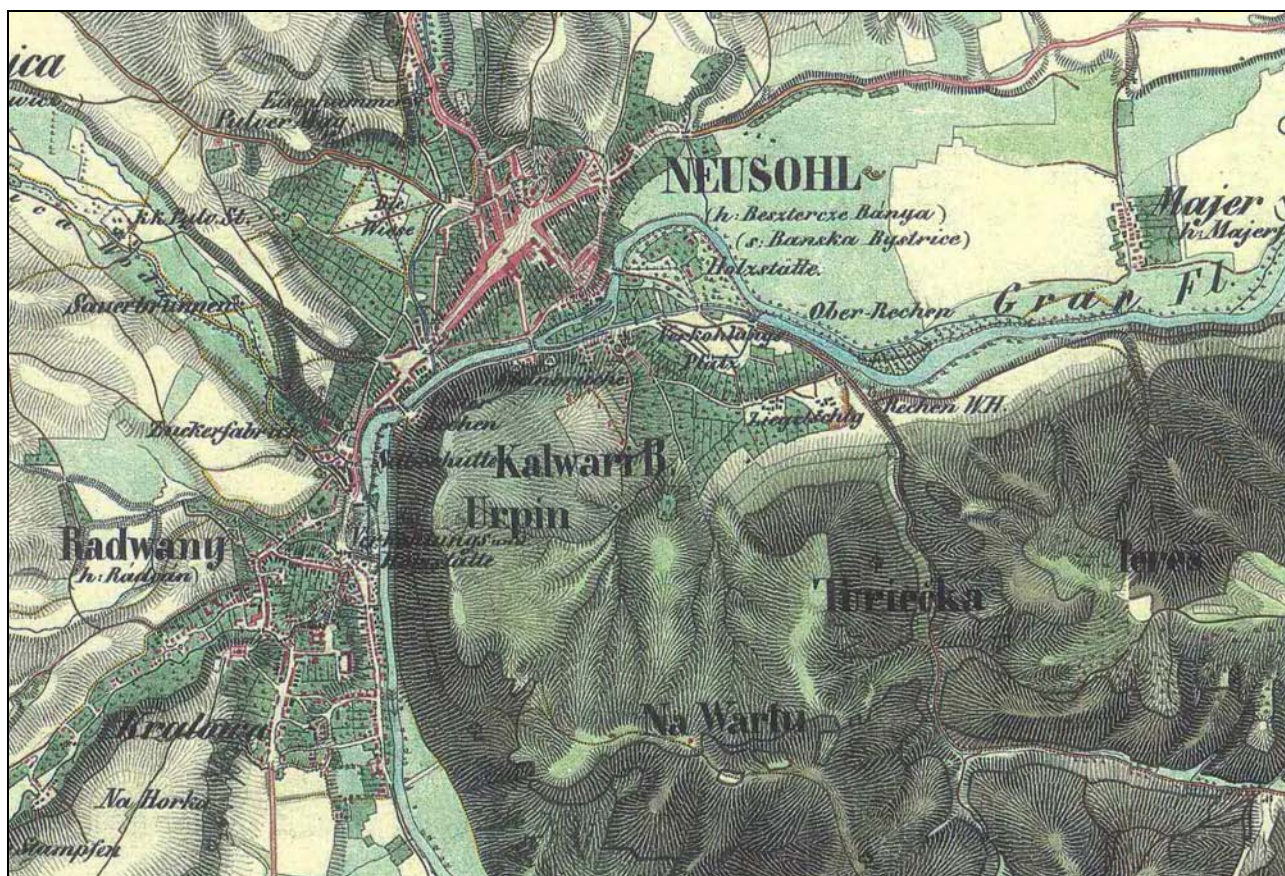
26.

Plán adaptácie záveru Hornej ulice pri Hornej bráne. Ferdinand Krappe, 1883. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. Plán ohľadne vyvlastnenia domu Evy Chovanovej č. 220 pre úpravu prechodu z mesta na železničnú stanicu.

Banská Bystrica na mapách vojenského mapovania

27. Banská Bystrica a okolie na mape 1. vojenského mapovania Uhorska, 1763-1785. Collone XIV, Sektio 9.

28. Banská Bystrica a okolie na mape 2. vojenského mapovania Uhorska, 1806-1869. Collone XXXII, Sektio 39.

29. Banská Bystrica a okolie na mape 3. vojenského mapovania Uhorska, rok 1872-1883.

Historické mapy Banskej Bystrice

30. Banská Bystrica a okolie na mape so zakresleným opevnením mesta, zobrazujúca schematicky zástavbu jednotlivých ulíc, rok 1786. Štátny archív v Banskej Bystrici, pobočka Banská Bystrica.

Detail mapy. Banská Bystrica a okolie na mape so zakresleným opevnením mesta, zobrazujúca schematicky zástavbu jednotlivých ulíc, rok 1786.

GRENZKARTE

der
königlichen Bergstadt

NEUSOHL

nach der
Von Seite der besagten königl. Bergstadt
in dem Neusohler Compromiß, Recess
unter Synallagisten Stiftungs-
Urkunde
KOENIG BELA DES VIERTEN

vom Jahre 1255
und des Metal-Instruments von König
Sigmund vom Jahre 1404 unter 35 J.

ERKLÄRUNG

- Gewässrige Gemeindegrenze nach der katastral Eintheilung.
- Ursprünglicher Grenzweg nach den Stiftungs-Urkunden unter 35 J.
- A. Erste Grenzmarke bei der Einmündung des Flusses Udruua (Sturmiška) in die Gran (laut 35 J)
- B. Zweite Grenzmarke an dem Punkte, wo die Udruua (Sturmiška) den auswendigen Theil des Sturzer Weges durchschneidet (laut 35 J)
- C. Dritte Grenzmarke an dem Punkte, wo ein kleiner Bach in die Udruua (Sturmiška) mündet (laut 35 J)
- D. Vierte Grenzmarke bei der Quelle dieses Bächleins (laut 35 J)
- E. Fünfte Grenzmarke in nördlicher Richtung durch die Acker bis an den neuen von Neusohl nach Sajevo führenden Weg bei dem Punkte, wo jetzt das Wächtelhaus des k. k. Pulvermagazins steht (laut 35 J)
- F. Sechste Grenzmarke in gerader Richtung auf dem dem Wächtelhaus gegenüber stehenden Hügel und dann an den Abhang dessen an die Grenze zwischen Neusohl und Podlawitz mit Aufserachtung eines in das Neusohler Terrain hervorragenden spitzen Winkels fort schreitend auf der Spitze des Hügel (laut 35 J)
- G. Siebente Grenzmarke in nördlicher Richtung den Abhang des Hügel besetzend bis an das Thalschloß an dem Punkte, wo der über Sajevo nach Murocz führende Weg berührt wird (laut 35 J)
- H. Achte Grenzmarke mit Überschreitung des nach Murocz führenden Weges bis an das Bächlein Geonitzes jetzt Lasek Komel in der zwischen dem Weg und Bach gelegenen Ebene und in der Nähe des Hauses eines Pulvermachers (laut 35 J)
- I. Neunte Grenzmarke dem Laufe des Baches Saskeperer nach, bei dem Punkte, wo der Hochweg beginnt (laut 35 J)
- K. Zehnte Grenzmarke dem Hochweg entlang bei dem Punkte, wo der durch Komaneitz nach Strarecz führende Weg berührt wird (laut 35 J)
- L. Elfte Grenzmarke dem Sturzer Weg entlang an der Höhe des Berges Baranowa (laut 35 J)
- M. Zwölfte Grenzmarke unter der Höhe des Berges Baranowa durch die Schloßstein Höhe Jale hinziehend bei dem Punkte, wo der Bach Chelnitz berührt wird.
- N. Dreizehnte Grenzmarke an der Einmündung des Flusses Chelnitz in die Gran, bei einer Insel, auf der sich die gegenwärtige obere Fischenkohlung befindet. Diese Insel überschreitend gelangt der Grenzweg an den Punkt.
- O. die vierzehnte Grenzmarke, wo die Grenzen den steilen Berg Wypin anpersteigt, dessen Krone sie fortsetzt, bis zum Punkte.
- P. der fünfzehnten Grenzmarke auf dem Gipfel des Berges bei dem gesagten Felsen, von wo die Grenze bis zu der ersten Grenzmarke zurückführt.

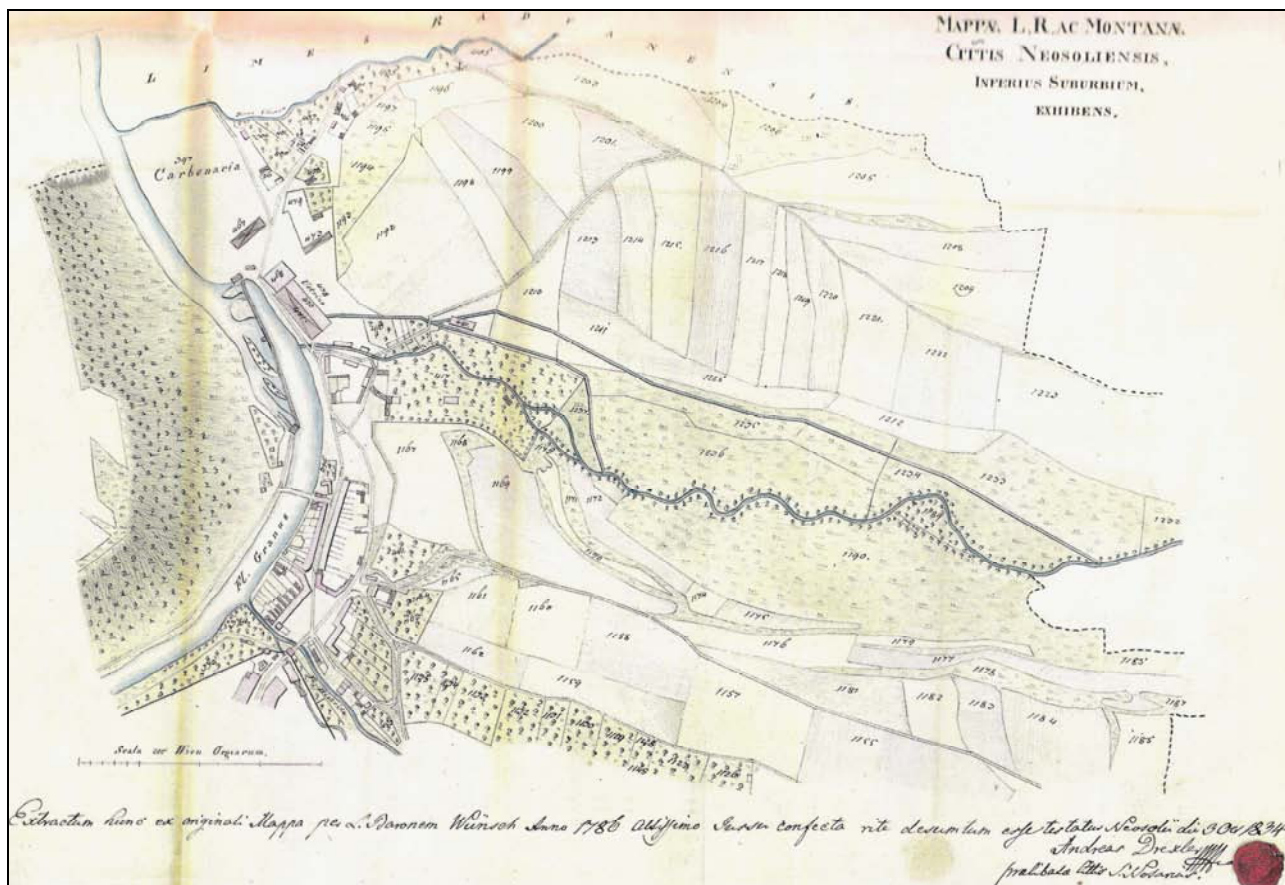
WEST

O ST

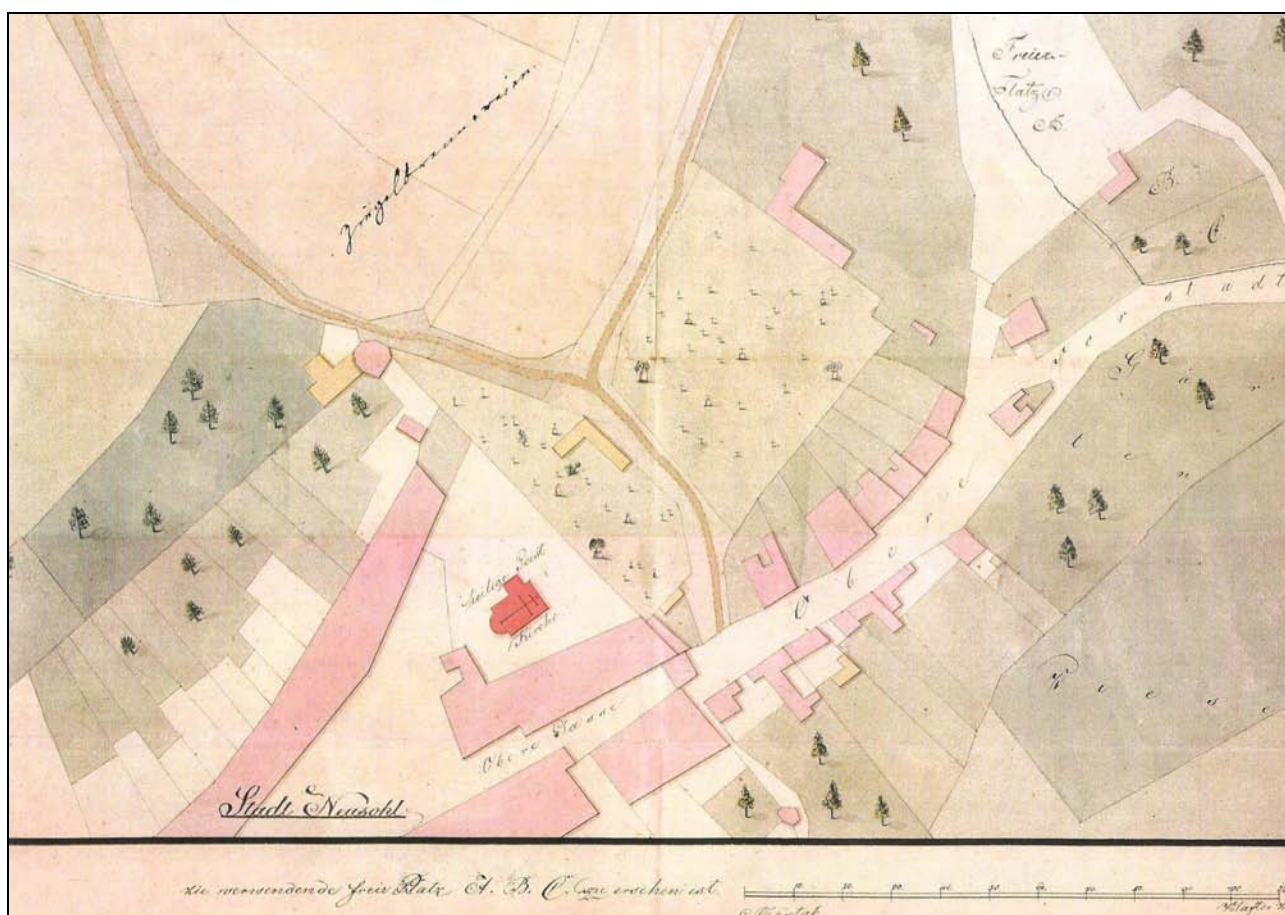
Im Jahre 1857 Paul Balás v. A. k. k. Marktscheider

31. Mapa Banskej Bystrice a okolia. Autor Paul Balás, cisársko-kráľovský banský zememerač, rok 1857. Reprodukcia z knihy Ján Baláz: Banská Bystrica v premenách času, s. 28, obr. 16.

32.

Mapa západného konca Dolnej ulice a predmestia Hušták s Dolným námestím, Dolnými hrablami, Striebornou hutou a Dolným uhľiskom, otočené o 180°. Autor mapy Andreas Drexler 1834 podľa originálu z roku 1786. Reprodukcia z knihy Ján Baláz: Banská Bystrica v premenách času, s. 162, obr. 229.

33.

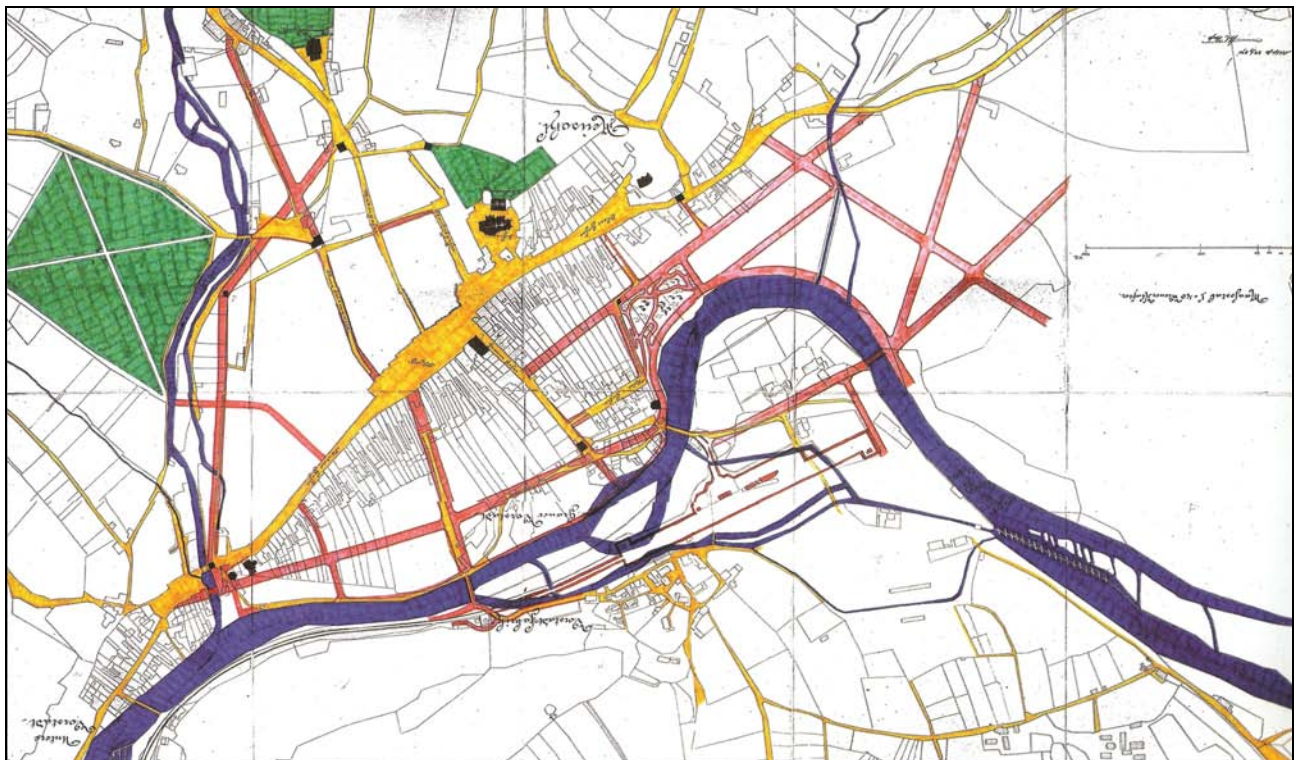
Mapa územia okolo bývalého kostola sv. Ducha a Horného predmestia, 12. november 1851. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. Reprodukcia z knihy Ján Baláz: Banská Bystrica v premenách času, s. 97, obr. 109.

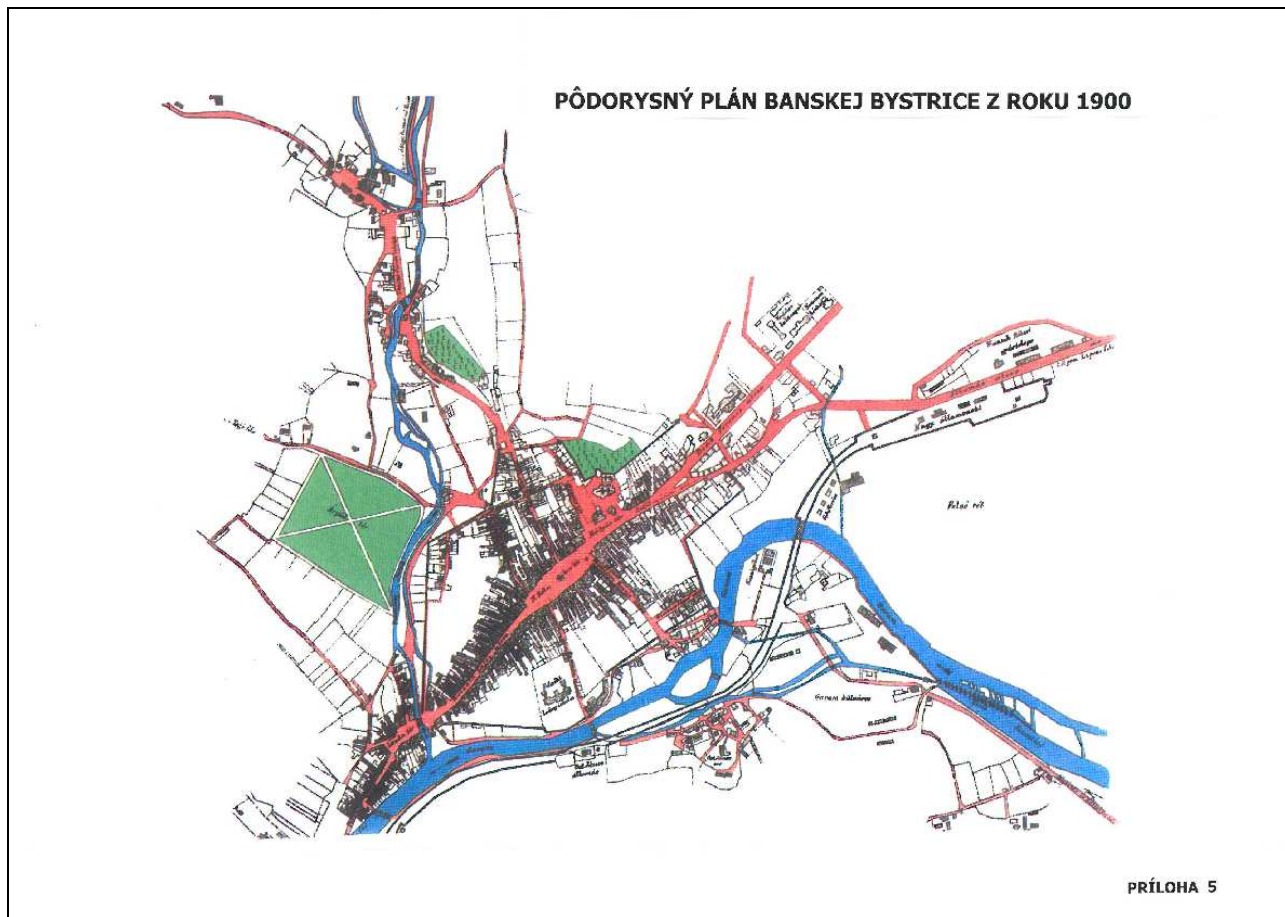
34. Katastrálna mapa Banskej Bystrice, rok 1859. Úrad geodézie a kartografie Bratislava.

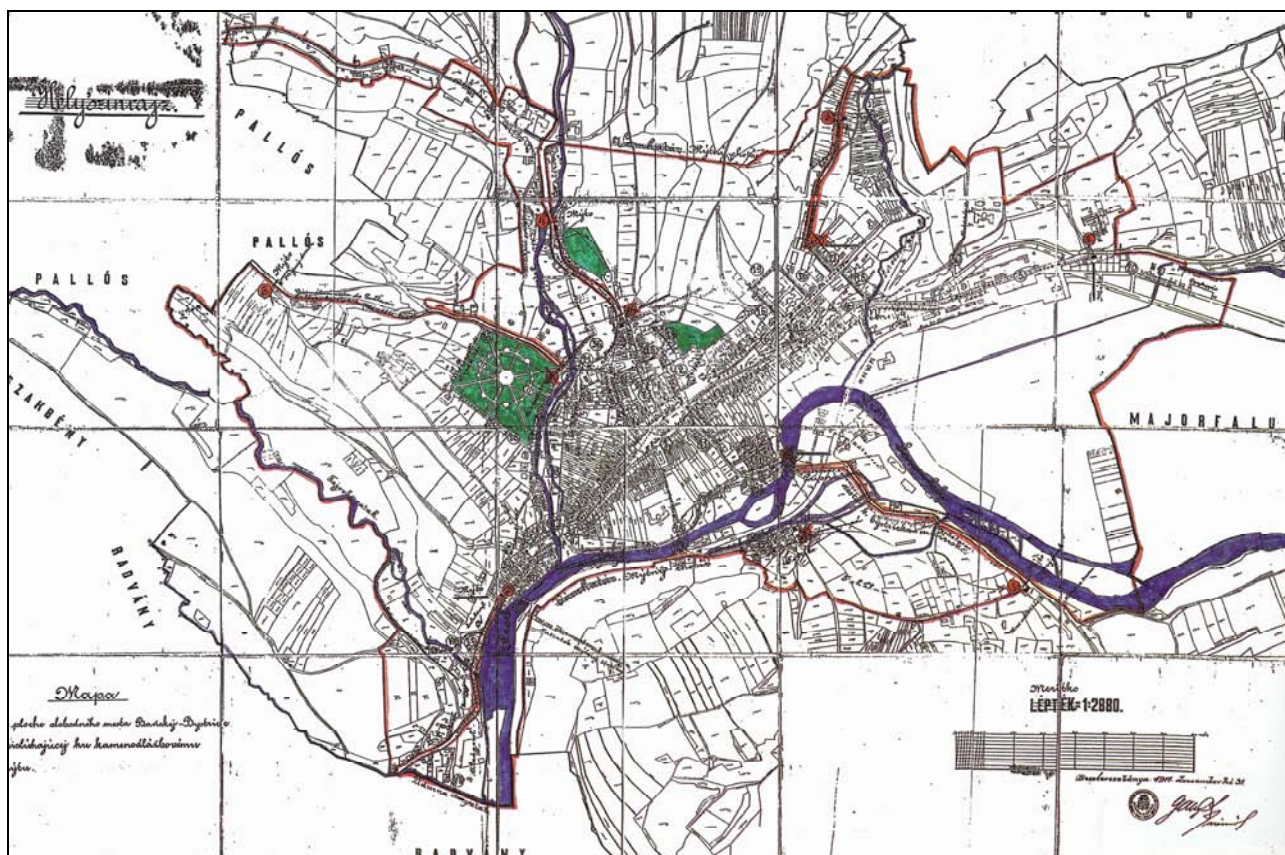
35. Katastrálna mapa Banskej Bystrice s číslami domov a parcel, ako aj menami vlastníkov pozemkov, rok 1859. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. Reprodukcia z knihy Ján Baláž: Banská Bystrica v premenách času, s. 32, obr. 20.

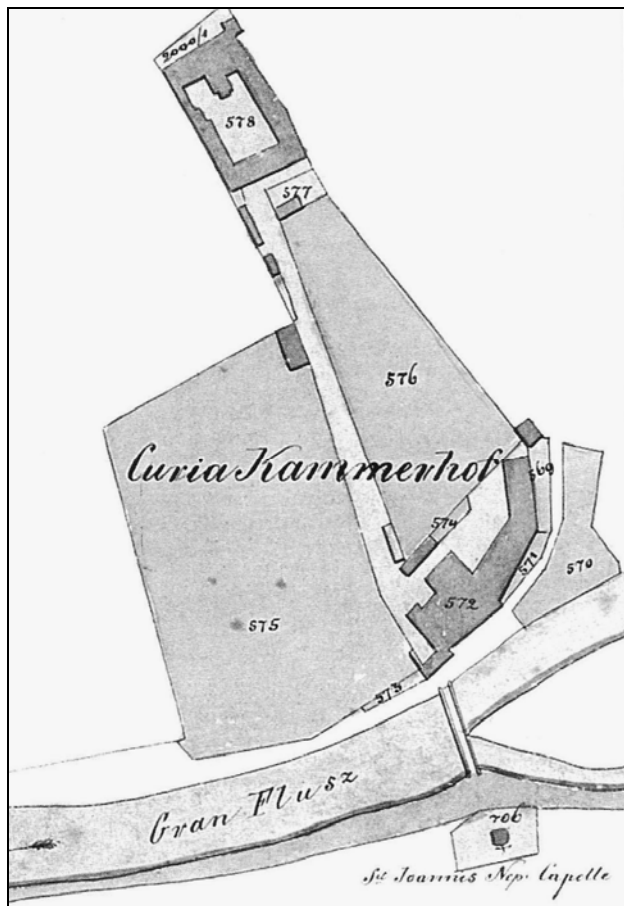
36. Plán mesta s návrhom nových ulíc (červená), farebne upravená, rok 1871. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. Reprodukcia z knihy Ján Baláž: Banská Bystrica v premenách času, s. 40, obr. 26.

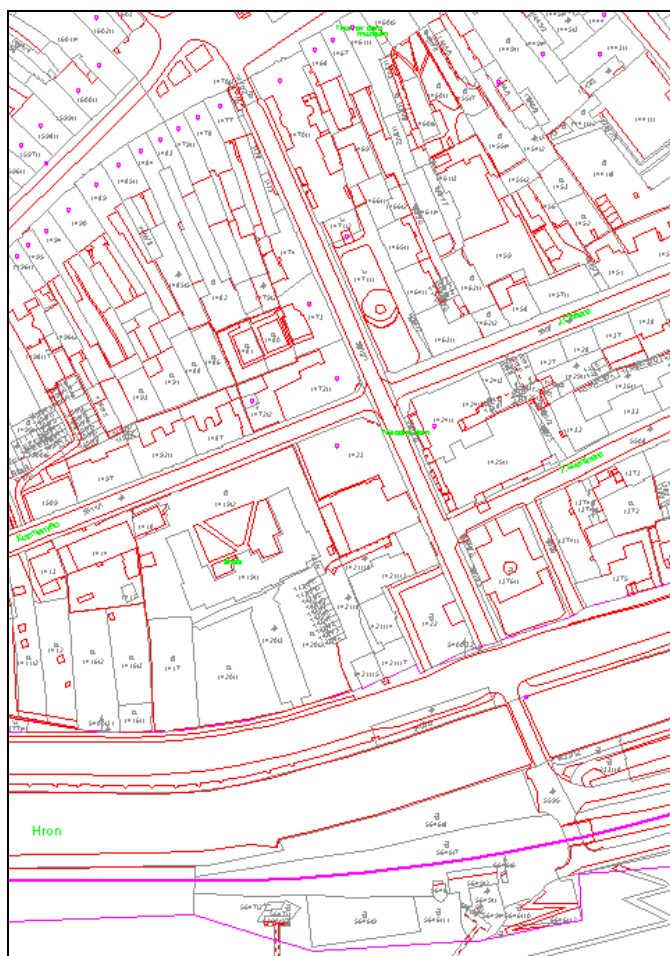
37. Plán Banskej Bystrice s vyznačením ulíc, rok 1900. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica.

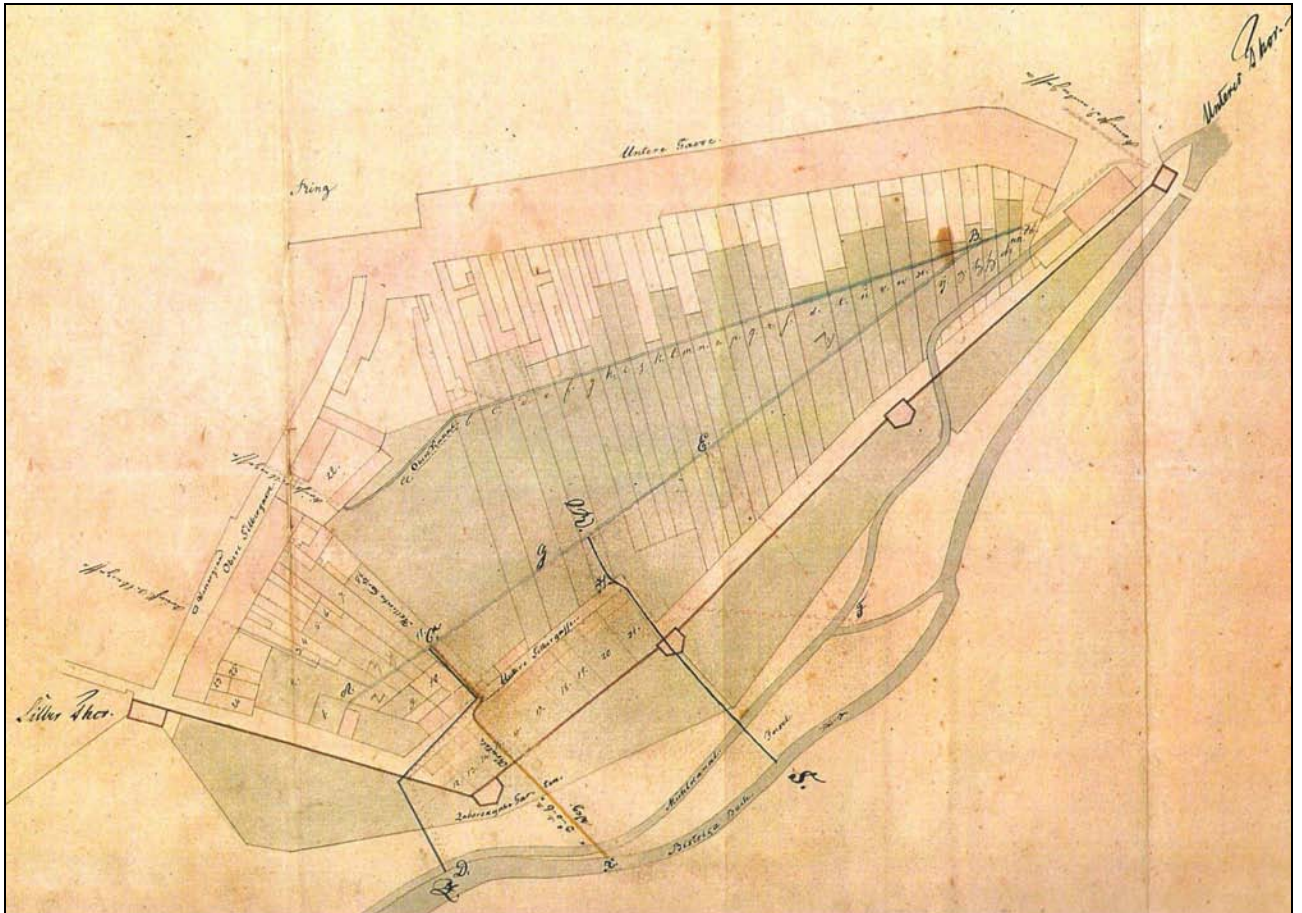
38. Plán Banskej Bystrice s vyznačeným mýtnym chotárom a mýtnymi miestami, rok 1911. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. Reprodukcia z knihy Ján Baláž: Banská Bystrica v premenách času, s. 44, obr. 33.

39. Mapa územia bývalého Kammerhofu, na južnej strane s lávkou cez Hron ku kaplnke sv. Jána Nepomuckého, rok 1864. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. Reprodukcia z knihy Ján Baláž: Banská Bystrica v premenách času, obr..

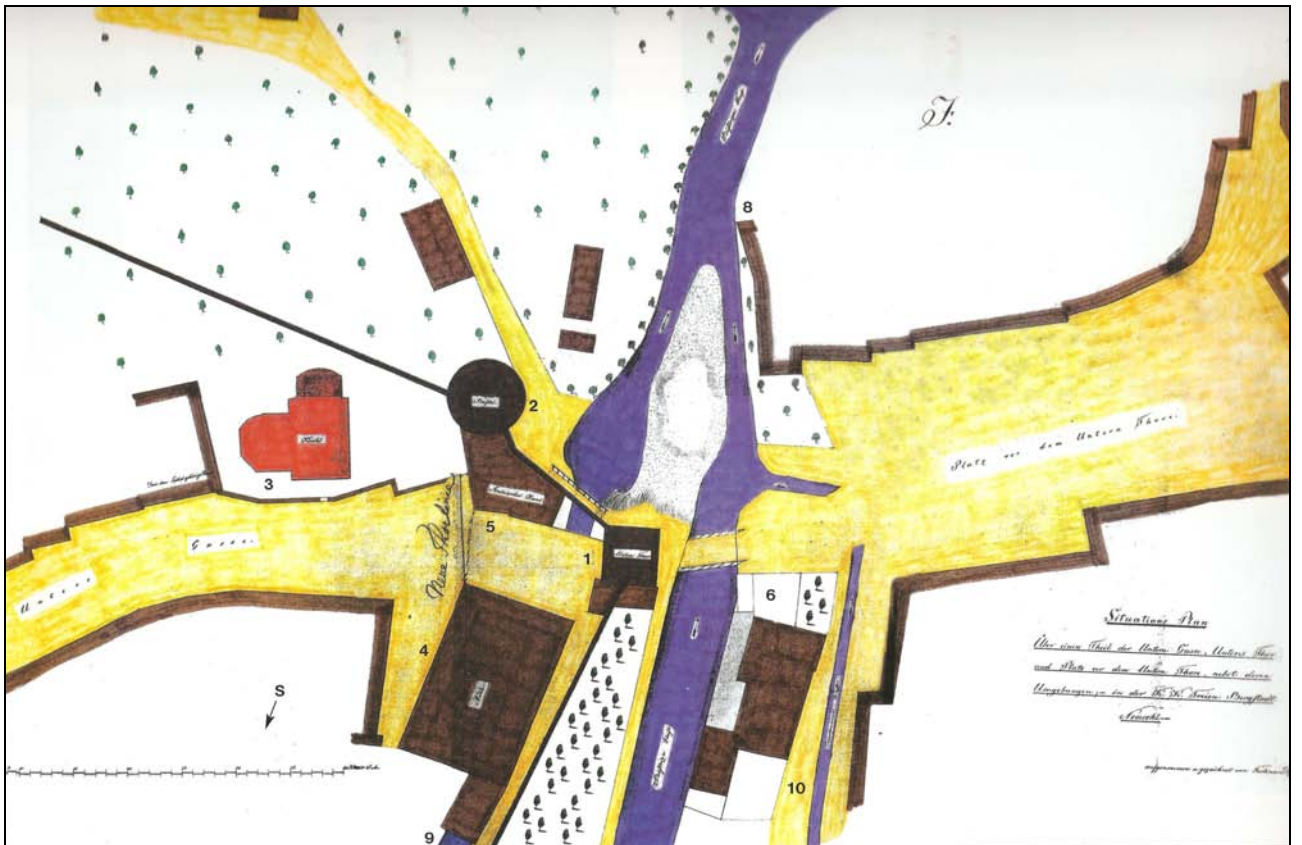

40. Súčasná katastrálna mapa územia so zástavbou z 30. rokov minulého storočia na území bývalého Kammerhofu.

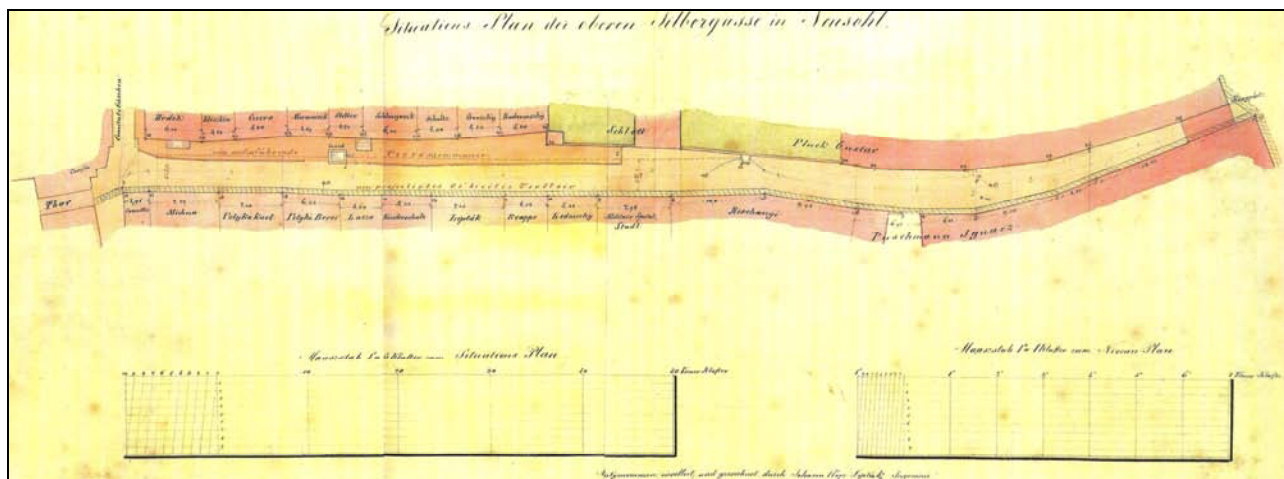
41. Plán severozápadného územia mesta, otočené, rok 1851.

Vľavo dole Horná Strieborná brána, od nej nahor smerom pokračuje Horná Strieborná ulica, na ňu smerom doprava nadväzuje mestské opevnenie s baštami (asanovaný severozápadný úsek) až po Dolnú bránu. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. Reprodukcia z knihy Ján Baláž: Banská Bystrica v premenách času, s. 134, obr. 175.

42. Plán západnej časti mesta s Dolnou bránou, otočné o 90°, farebne upravené, rok 1845.

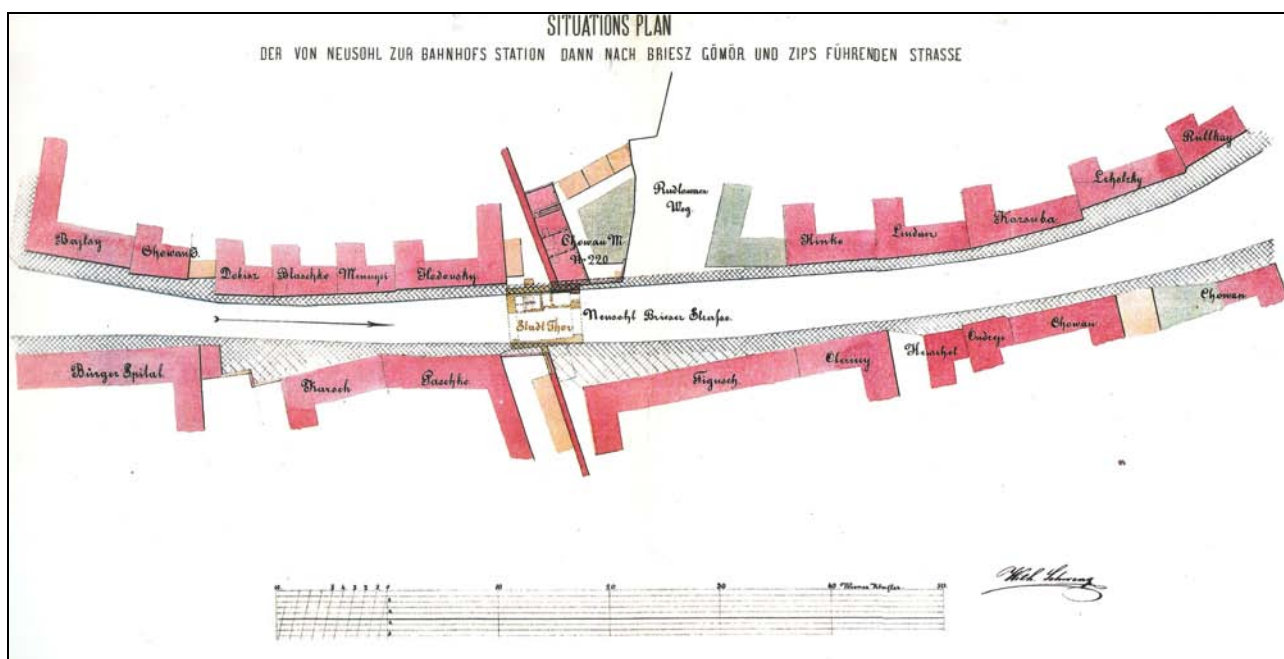
1 Dolná brána, 2 bašta pri Dolnej bráne, 3 r. k. kostol sv. Alžbety, 4 parný a valcový mlyn, 5 strelecký dom, 6 kováčska šmykňa, 7 Hron, 8 potok Bystrica, 9 mlynský kanál, 10 potok z Horného mädokýša. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. Reprodukcia z knihy Ján Baláž: Banská Bystrica v premenách času, s. 149, obr. 206.

43.

Plán Hornej Striebornej ulice, rok 1865.

Vľavo Horná Strieborná brána, od nej doprava Horná Strieborná ulica, vpravo podjazd do Námestia SNP, popri východnej radovej zástavbe zakreslený „nový terasový múr“. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica. Reprodukcia z knihy Ján Baláž: Banská Bystrica v premenách času, s. 126, obr. 163.

44.

Plán časti Hornej ulice, v strede s Hornou bránou a nadväzujúcimi úsekmi mestských hradieb, rok 1873.

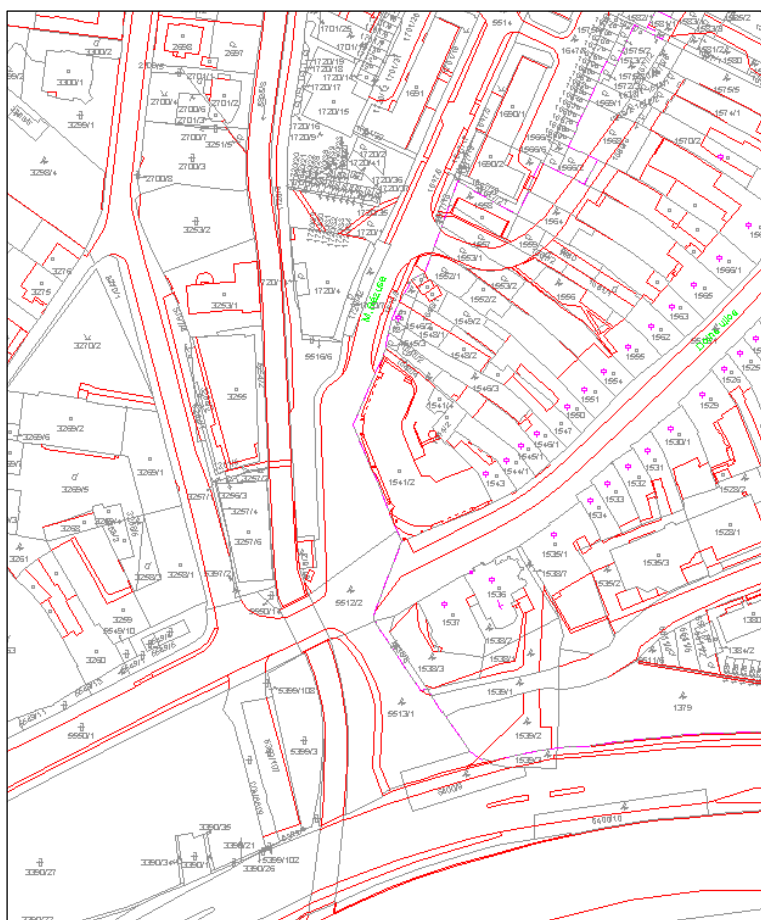
45. Detail mapy severnej časti pamiatkovej rezervácie a časti Lazovného predmestia, rok 1925. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica, fond MÚ BB, sign. VI 325/1925, škatuľa 14.
Vľavo pri potoku Bystrička zaniknutá zástavba Dolnej Striebornej ulice.

46.

Detail mapy západnej časti pamiatkovej rezervácie a časti predmestia Hušták, rok 1932. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica, fond MÚ BB, sign. VI 1801/1932, škatuľa 75.

Situácia okolo bývalej Dolnej brány, medzi bránou a kostolom sv. Alžbety s asanovaným komplexom rímsko-katolíckej dievčenskej školy, severne od brány valcový mlyn s náhonom, v ľavom dolnom rohu za Dolnou bránou časť predmestia Hušták (Dolné námestie), v ľavom hornom rohu neologická židovská synagóga. Do mapy červenou zakreslené navrhované komunikácie.

47.

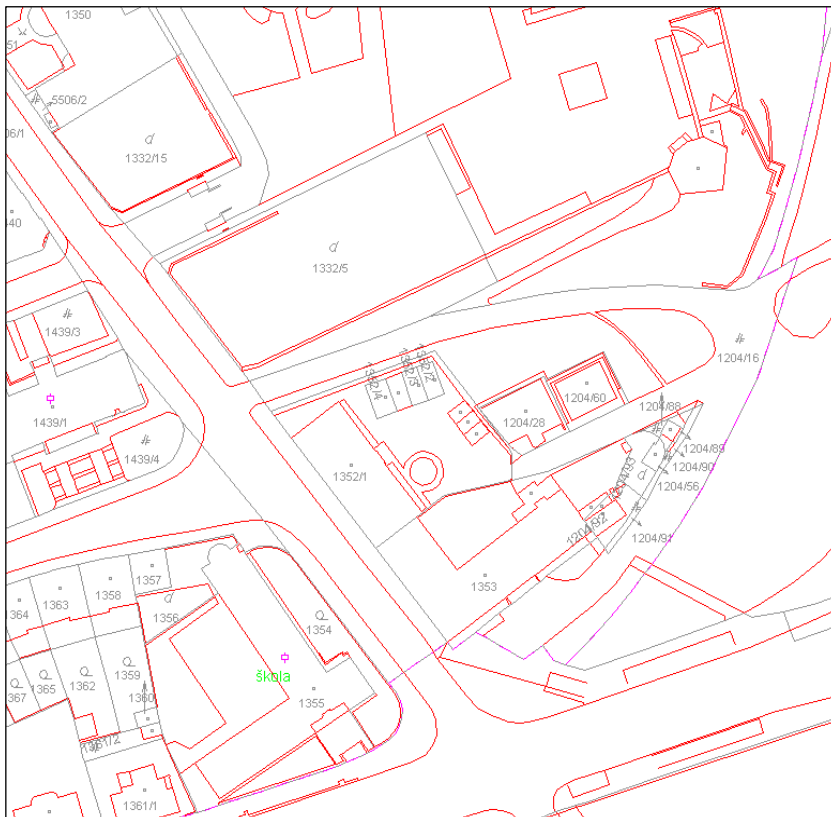
Detail súčasnej katastrálnej mapy západnej časti pamiatkovej rezervácie s Dolnou ulicou a časťou bývalého predmestia Hušták, rok 2011. Zdroj www.katasterportal.sk.

48.

Detail mapy južnej časti pamiatkovej rezervácie a časti Hronského predmestia, rok 1928. Štátny archív Banská Bystrica, pobočka Banská Bystrica, fond MÚ BB, sign. VI 445/1928, škatuľa 32.

Situácia pod bývalou Novou ulicou a južným úsekom hradiab. Zachované Hronské predmestie s Hronskou a Mäsiarskou ulicou. V ľavom dolnom rohu meander Hrona.

49.

Detail súčasnej katastrálnej mapy západnej časti pamiatkovej rezervácie a časti predmestia Hušták, rok 2011. Zdroj www.katasterportal.sk.

Dole Štefánikovo nábregie, pod ním zregulovaný úsek Hrona. Na mieste bývalého Hronského predmestia postavená budova Učiteľského ústavu (dnes Základná umelecká škola) a komplex budov (Sociálna poisťovňa, odbory). Nad budovou ZUŠ nové ulice Švantnerova a Kuzmányho, severne od zachovaného úseku hradiab na mieste Novej ulice areál Pamätníka SNP.

Ortofotomapy

50. Ortofotomapa mesta, rok 1949.

51. Ortofotomapa mesta, rok 1998.

53.

Pohľad na mesto z juhu, rok 1970.

Záver Dolnej ulice, vľavo s fragmentmi nadzemných múrov bývalého dievčenského ústavu, vpravo náročná budova dievčenskej meštianskej školy, v strede dole po 2. sv. vojne asanovaný komplex. Reprodukcia z knihy Ján Baláž: Banská Bystrica v premenách času 2004, s. 156, obr. 217.

54.

Letecký pohľad na námestie, rok 1970.

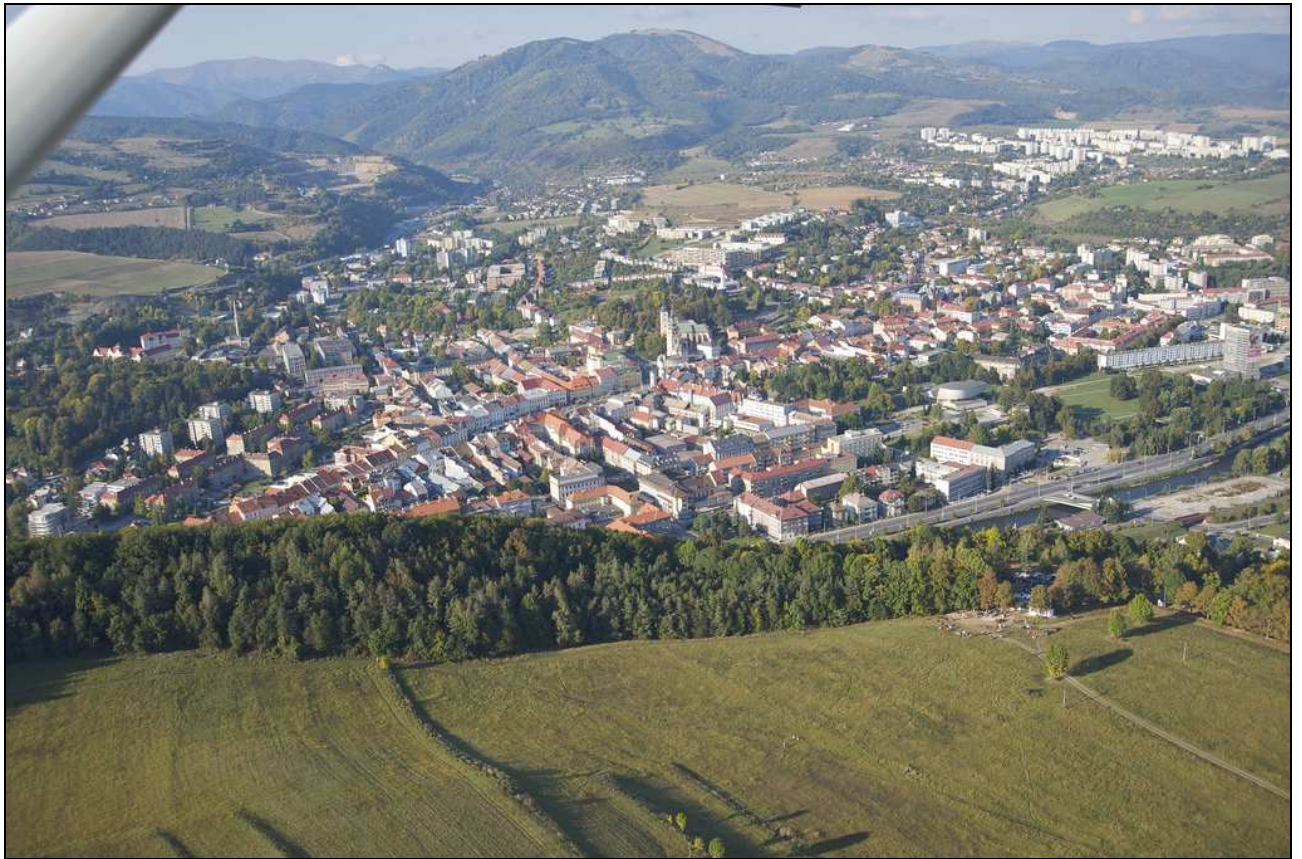
55.

Pohľad z juhozápadu, rok 2011. Dole sídlisko Fončorda, vpravo časť Radvane. Nad ním vpravo pri estakáde Europa Shopping Center, za križovatkou západný koniec pamiatkovej rezervácie, z ktorého vedie smerom nahor hlavná komunikačná os Dolná ulica- Námestie SNP- Horná ulica s vidlicovitým rozdvojením smerom na Skuteckého ulicu. Vľavo severný zráz vrchu Urpín s Hronom, vpravo vrch Urpín.

56.

Pohľad zo severozápadu, rok 2011. V ľavom dolnom rohu mestský park, nad ním povojnové sídlisko Fortnička, nad ním Námestie SNP a Dolná ulica. Vpravo hore vrch Urpín.

57.

Pohľad z juhu od náhornej plošiny na vrchu Urpín, rok 2011. Od ľavého rohu smerom šikmo nahor hlavná komunikačná os Dolná ulica- Námestie SNP- Horná ulica. Paralelne so Štefánikovým nábrežím v pravom dolnom rohu prebieha Švantnerova, nad ňou Kuzmányho a Cikkerova.

58.

Pohľad z juhozápadu, rok 2011. Od ľavého rohu smerom šikmo nahor hlavná komunikačná os Dolná ulica- Námestie SNP- Horná ulica. V pravom dolnom rohu rieka Hron so Štefánikovým nábrežím, paralelne s ním prebieha Švantnerova, nad ňou vľavo Kuzmányho, vpravo smerom k pamätníku SNP Cikkerova.

59.

Pohľad z juhozápadu, rok 2011. Od ľavého rohu smerom šikmo nahor hlavná komunikačná os Dolná ulica- Námestie SNP- Horná ulica. Paralelne so Štefánikovým nábrežím v pravom dolnom rohu prebieha Švantnerova, nad ňou Kuzmányho a Cikkerova.

60.

Pohľad z juhozápadu, rok 2011. Dole pri estakáde Europa Shopping Center, za križovatkou západný koniec pamiatkovej rezervácie, z ktorého vedie smerom nahor hlavná komunikačná os Dolná ulica- Námestie SNP- Horná ulica s vidlicovitým rozdvojením smerom na Skuteckého ulicu. Vľavo severný zráz vrchu Urpín s Hronom.